Ն՝ 1218

1881 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 5 ՀՈՒՐԱՔ ԻՐԹՔՍԻ

ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ՄԷՆԷ

ԹԷՐՃԷՄԱՆԸ ԷՖԷՌԱՐ

ՄԷՎԱՏՏԸ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱՒՐՔԷՅԻ ՀԱՄԻ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՆ ՏԷՐ

ԱՊՕՆԷ ԳԻՆԵՐԸ

Մէջիտիյէ 20 ղրուշտան

ԹԱՄԱՊՕԼ ԻՉԻՒՆ

Պիր սէնէլիք . . . 150 ղ.
Կէթիր այլուգ . . . . 80 »
Իւչ այլուգ . . . . 40 »

ՎԻԼԱՅԷԹ ԻՉԻՒՆ

Բօսթա իլէ իրսալ օլունճագ-յար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . 200 ղ.
Ալթը այլուգ . . . . 100 »

20 Բարա

ԻԼԱՆԱԹ ԳԻՆԵՐԸ

Պէհէր սաթրը իչիւն

1 վէ 2 վէ 3 ինճի սպհիֆէ 5 ղ.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 2 »

ԻԽԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ումուրու սարրաֆիյէյէ այիտ.
2 յէ 3ի ճէնու սահիֆէլէրէ 6 ղ.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 4 »

Չիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր։

Մէվատտը նաֆիայա տայիր պէնտէր մէճմանէն գապուլ օլունճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ, իատէ օլունմայաճագ։

20 Բարա

Իտարէխանէսի վէ մաթպասը, Ամերիկայոյ Պապը Ալի ճատտէսինետ էսկի Պապը Զապթիյէ սօգաղը քէօշէսինետ նումէրօ 8 տէ տիր։ — Ղազէթանրն ումուրու իտարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիտ քեֆֆէյի մէվատտ հագգընտա, Միւտիրի ղազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունճանը կիպի, քեֆֆէյի մէքեաթիպին տախի անրն նամրնա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր։

ԱՍԻԹԱՆԷ 5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԿԻՒՆԼԻԻՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

Տույունաթ մէսէլէսի հագգընտա պու կիւնքի չէրգան վէֆթնտա պէր վէճ-հի աթի օգունմուշ տրը։

Մալիյէ գօմիսիոնընրն էվվէլքի իճթիմաընտա ասհապը Թահվի-լաթա թէրք օլունճագ վարիտա-թըն իտարէսի իչիւն թէշքիլի մու-գարրէր օլան իտարէ հէլէթինին հուգուգ վէ վէզիֆէի հագգընտ-ա սահիլէր վէքիլլէրի թարա-ֆընտան Օսմանը գօմիսէրլերինէ պիր լայէհա վէրիլմիշ օլտուղու եազըմըշ իտի։

Էվվէլքի կիւնքի իճթիմաա մէզքիւր լայէհատա պազը թատի-լաթի իճրա իթմիշ իսէլեր տէ, ի-տիլէն թատիլաթ՝ էսասը մասլա-հաթա միթեալիդ օլմայըգ թէ-ֆէրրուաթա ահտ տիր։

Տիւնքի կիւն մալիյէ միսթէ-շարը վէլթենտորֆ եֆֆէնտի իլէ խարիճիյէ միւշավիրի կէօշէր էֆ՝ շիմտիյէ գատար գօմիսիոնճա իթ-թիֆագը եֆքեար հասրլ օլմուշ օ-լան պէնտերի գաթիէն գալէմէ ալմագ իւզրէ Օսմանը տաին վէ-քիլլէրիյէ գօյուքտէրէտ թօքլան-մըշլար տրը։

Մէզքիւր պէնտերտէ պէեան օ-լունտուղունա կէօրէ, ասհապը թահվիլաթ՝ քէնտիլէրինէ թէրք օլունան վարիտաթըն իսթիհսալը իչիւն պիր իտարէի մախսուս թէշքիլատէրէք, լիւզում կէօրիւ-րիւլճէնէք ըսլահաթը իճրա իլլէէ-ճէքլէր իսէ տէ, գավանիրը մէմլէ-քէթէ մուղայիր պիր շէյ իճրա իլլէմէեէճէքլէր տիր։

Վարիտաթըն սուրէթ վէ ուսու-լը թահսիլի վէ եա տուխան ին-հիսարը մատտէսի կիպի ըսլա-հաթ վէ թատիլաթը միհիմմէի ֆէվգէլատէ՝ եալնըզ Պապը Ալի իլէ միւպատէլէ վէ իթթիֆագ իւ-զերինէ թէէսիս օլունճագ տրը։

Քէշալիք մէզքիւր պէնտերտէն պիրի՝ մէզքիւր իտարէի գօնթրոլ իթմէք հագգընը Պապը Ալի էվ-վէլքի կիպի մուհաֆազա իթմէք-տէ տիր տէեօր։

Ասհապը թահվիլաթ՝ թախսիս օլունան վարիտաթըն իտարէսինի կէլէճէք մարտ այլնտա տէրէօհ-տէ իտէճէքլէր տիր։ Օսմանը գօ-միսէրլերիյէ ասհապը թահվիլաթ պէ,ինինտ տիւնքի կիւն վուգու-պուլան իճթիմաա տէվլէթը Օս-մանիյէնին տույունը զայրը մուն-թազամասը իլէ Ռուսիա թազմի-նաթը միւզաքէրաթը կէրու ալը-նաճագը, վէ եալնըզ Էվրօքատա ագտ օլունան իսթիգրազլար իւ-զերինէ պահս իտիլէճէկի Օսմանը գօմիսէրլերի թարաֆընտան պէ-եան օլունմուշ տրը։

Մէզքիւր գօմիսիոն՝ կէլէճէք բազար էրթէսի կիւնիւ թօրլան-ճագ վէ եօգարրտա զիքր օլու-նան լայէհայը գապուլ իլլէէճէք տիր։

Տիւնքի Լէվանտ տախի մէսէլէի մէզքիւրէ հագգընտա պէրվէճէը աթի եազըյօր։

«Տիւն (էվվէլքի կիւն) էօյլէտէն սոնրա վուգու պուլաճագ իճթի-մաան պահս իթթիֆիմիզ սրրատա, տաին վէքիլլերի՝ Ռուսիա թազմի-նաթը հարպիյէսի մէսէլէսինէ տույունը զայրը մունթազամա մատտէսի հայիզ օլտուգլարը մու-ռաֆխասլրգ սրֆաթրընն խարի-ճինտէ պուլունտուղունու պէեան իթմիշ օլտուգլարընտան, մէզ-քիւր մատտէլէրին մէվգրի միւ-զաքէրէէ ալընաճաղընը սէօյլէմիշ իտիք։

«Ինչթէ օքէֆիմիզ կիպի չու իքի մէսէլէ արատան չէգարրըմըշ օլ-տուղունտան, միւզաքէրաթըն էյ-գարընա պահս օլմամագ իւզրէ պատէմա ճահ պահս օլմահաճագ-լար տրը։ Տիւնքի (էվվէլքի կիւն-քի) իճթիմատա մէսէլէէնին վէ գօմիսիոն վէզաֆիֆինին բուհու օ-լան պիր նօգթայա հասրը միւ-զաքէրէ իտիլմիշ տիր։ Եանի տա-ֆինլէրէ թաթսիս օլունան վարի-տաթըն չէրտիթ վէ թէվտիի իհա-լէսիյլէ վարիտաթը մէզքիւրէյի իտարէէ մէմուր օլաճագ էնճիւ-մէնին թէվտիի տաիրէի մէմուրի-յէթի վէ իգթիտարլարընտան պահս գէլընմըշ վէ նէթիճէի միւզաքէ-րաթի չու իքի մատտէ իչիւն էսա-ֆէն պիր իթթիֆագ հուսուլինէ միւնճէրը օլմուշ տրը։

«Օսմանը մուրախասլարը՝ գա-լատա պանքէրլերի էնճիւմէնինին պիրինէ գամմ օլաճագ օլան եէնի իտարէ մէճլիսինին հայիզ օլտու-ղու իգթիտար վէ տաիրէի մէմու-րիյէթինին թէվտիի լիւզումընը թէշմմ վէ թաատիգ իլլէմիշ տիր։ Զիրա տույունը խարիճիյէ թաս-սիս օլունան վարիտաթըն թէ-բրագգը վէ թէզհիտի զըմմընտա լազըմ կէլէճէք թէտապիրէ շիտ-տէթլէ թէէսիւֆ վէ թէշէպպիս օլունապիլմէք իչիւն մէճլիսին վիս-սաթը իգթիտարը հայիզ օլմասը լազըմ տրը։ Խասը մատտէ գա-պուլ վէ թէնսիպ իտիմիշ օլտու-ղու ճիհէթլէ, մէգալէնին թաեին-ը միւտտէթի իլէ թաֆսիլաթը սարրէսինի արիգ ու ամիգ մի-զաքէրէ իտէրէք թահրը գարա-րա արմագ իչիւն, էճնէպի վէքիլ-լերի իլէ մանէն հարէքէթ իթմէք իւզրէ պիր իքինճի էնճիւմէն թէշքիլ օլունճաղընտան, Օսման-ը մուրախասլարընտան իքիսի ինթիխապ վէ թաեին օլունճագ-լար տրը։ Մէսէլէնին էսասը թա-սավվուրու չու սուրէթլէ թէհիյէ իտիլիպ, կէլէճէք իճթիմատա մէզքրի միւզաքէրէյէ գօնճագ տրը։ Ինչպու իճթիմատա միւզա-քէրաթ բէք սիւքիւնթլէ ճէրէ-յան իտուպ իպթիտահ մէսէլէէն պէրու էճնէպի վէքիլլերի միյա-նընտա բալիտար օլան իթթիֆագ տախի քէմաքեան սապիթ գալ-տրը ճիհէթլէ Օսմանը մուրախ-ասլարընն վէզաֆիը մէմուրէլէ-րի կէօրէյի կիպի սատէլէմիշ վէ թէսհիլ իտիլմիշ տիր։»

Լ՝ թիւրքինին պէեանընա կէօրէ, էվվէլքի կիւն իճթիմա իտէն մա-լիյէ գօմիսիոնընտա նէթիճէի միւ-զաքէրաթըն պիր խիւլասասընը իլերուտէ նէշը իթմէյէ գարար վէրիլմիշ տիր։

Ճէրէտէ Հէվատիս կազէթասը՝ Ա-նատօլու ըսլահաթը հագգընտա եէնի պիր շէյ օլմատրընը վէ ան-ճագ իլերուտէ պազը կէօնա միւ-զաքէրաթ օլունմասը միհէթսավ-վէր պուլունտուղունու պէեան ի-տիյօր։

Գէօրէճէոպոն Բուլէրիէ կազէթա-սընրն պէեանընա կէօրէ, Պապը Ալի՝ Պուլկարիսթանրն 460,000 լի-րա վէրկի իլէ տույունը Օսմանի-եէրին պիր գըսմընը թէահհիւտ իթմէսինի թալէպ իտիյօր։ Պուլկար հիւքիւմէթի իսէ Պուլկարիսթան պիւտժէսինին 25 միլիոն ֆրանգը թէճավուզ իթմէտիկինի, վէ էկէր վէրկիտէն մատատ տույունը ու-մումիյէնին պիր գըսմը օլմագ իւզ-րէ սէնէվի 10 միլիոն ֆրանգըզ պիր մէպլաղ թէէտիյէ իթմէեէ մէճաուր օլուր իսէ, միւլքին խա-բապիյէթինի մուճիպ օլաճաղընը, վէլէհասը պիր տէ տէմիր եօլ խաթ-թը ինչա իտէճէկինի Սոֆիատա մուգիմ տուէլը էճնէպիյէ գոնսո-լոսլարընա պիլտիրմիշ տիր։

Կոպէն Նոսթնալ նամ պիր Ալման կազէթասը՝ Էլէօֆա էչ-ա պիր Բէհլէյէ սերլէվհասը-յա սեպտեմբեր 8 թա-ռիխլի Նիւսխէսինտէ պիր պէնտ նէշը իտուպ, պունտա Ատէնտէ զուհուրա կէլէն գօլէրայը իթեան իտէրէք, Ասիա ճիհէթինտէ վու-գու պուլան գօլէրանըն Էվրօքայա տախի պրայէթ իթմէմէսի իչիւն թէտապիրը լազըմէնին իթթիֆա-զընը բիշնաղարը տիդգաթա ալ-մաղա մէմուր միւխթէլիֆ պիր սըհհիյէ գօմիսիոնը իհտասը խու-սուսնտա էօն այագ օլմասընը Ալէմանիա հիւքիւմէթինէ թավ-սիյէ իտէյօր։

Գրէնէտիոն Բուլէթին կտղէթա-սընրն պէեանընա կէօրէ, Պապը Ալի՝ Պուլկարիսթանրն 460,000 լի-րա վէրկի իլէ տույունը Օսմանի-եէրին պիր գըսմընը թէահհիւտ իթմէսինի թալէպ իտիյօր։ Պուլկար հիւքիւմէթի իսէ Պուլկարիսթան պիւտժէսինին 25 միլիոն ֆրանգը թէճավուզ իթմէտիկինի, վէ էկէր վէրկիտէն մատատ տույունը ու-մումիյէնին պիր գըսմը օլմագ իւզ-րէ սէնէվի 10 միլիոն ֆրանգըզ պիր մէպլաղ թէէտիյէ իթմէեէ մէճաուր օլուր իսէ, միւլքին խա-բապիյէթինի մուճիպ օլաճաղընը, վէլէհասը պիր տէ տէմիր եօլ խաթ-թը ինչա իտէճէկինի Սոֆիատա մուգիմ տուէլը էճնէպիյէ գոնսո-լոսլարընա պիլտիրմիշ տիր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Պու կիւնքի Ճէրէտէ Հէվատիս կազէթասը խաս ախբր հարէգին-տէն հուսուլէ կէլէն խասարաթը բէք ճուզի կէօսթէրմէքտէ տիր։

Մէզքիւր կազէթանրն թահգի-գաթը մախսուսէսինէ կէօրէ, հա-րիգը մէզքիւրտէ միւհթերէգ օ-լան էշէա 8–10 ատէտ էսկի արա-պատան, պիր հայվանատան վէ բէք ճիւղի օթ վէ սամանատան իպարէթ իմիշ վէ ռիվայէթ օլունտուղու մի-սիլու էշեաճա զնյան պինէրճէ լիրալարա պալիղ օլմայրգ, բէք տէեէրսիզ պիր շէյ իմիշ վէ մէզ-քիւր հարիգտէն պիր դիեան վար իսէ օ տա էպնիյէճէ վուգու պու-լան զիյան իմիշ։

Կազէթաի մէզքիւր՝ խաս ախբ-ըրն եէնիճէն ինչասընա պաչան-տըզը հավատիսի տախի թէզդիպ իտէեօր։

—Խաս ախբրրն էսպապը հարիգի Մապէյնտէ թահգիգ իտիլմէքտէ օլտուղունու պունտան ադտէմ եազմըշ իտիք։

Իմրահօր Նուրի պէյ՝ էնանի ի-ֆատէսինետ, մէմուրիյէթը մէզ-քիւրէեէ թային օլունտուղու զէ-ման ախշամ ախբրլարտա երզըլ-մըշ օլան քիւլիյէթլի օթ վէ սա-մանրն թէհլիյէթլի օտուղունու սէօյլէմիշ իտուկինի թահգիգ գօ-միսիոնընա պէեան իթմիշ տիր։

—Շէհր էմինի Մաղհար բաշա հաղրէթլէրի՝ խաս ախբր հարի-գինտէ սապահատագ հաղրը պու-լունարագ սօուգ ալմրշ օլտու-ղունտան, պիր գաչ կիւնտէն պէ-րու գօնաղընտան չըգամամագտա իմիշ։

—Տիւնքի Լէվանտ՝ Մուրատ օղ-լունուն Գաբրէօյիտէ վագը էմլաքընրն Մալիյէ Նէզարէթի թարաֆընտան սէքէսթրօ ալը-նա ալընարղընը եազմըշ իսէ տէ-իլէտիկիմիզ թահգրգաթա կէօրէ, պու հավատիսին հիչ սալը եօգ իմիշ։

Խարրութան 26 օգոստոս թարի-խիյէ Լէվանտ եազըլան պիր մէք-թուպու պէրվէճէը զիյր թերճէմէ ի-տէրիզ։

Տէրսիմ տաղլարը իլէ օրատա միւթէմէքքին քիւրալէր պիր չօգ սէնէլէրտէն պէրու հիւքիւմէթը Սէնիյէնին նաղարը տիդգաթընը ճէլիլ իթմէքտէ պուլունմուշլար տրը։ Սըվազտան Իրան հուտու-ատնա գատար էհալինին էքսէրի-յէթը ազիմէսի քիւրտ օլուպ, պունլար բէք տէ միւթէմէտտին գապիտէլէրտէն միրեքքէպ տէյիլ տիր։ զիրա պու քիւրտլեր տէվ-լէթը Օսմանիյէնին հուդուգը հիւ-քիւմրանիսինի հէման իթթիֆարի օ-լարագ թանընմագտա տրըլար։ Օն այ մուգատտէմ Ցէրսիմ՝ վիլա-յէթէ թահվիլ օլունուպ, Ֆիքրի բաշա տա օրայա վալի թային օ-լունմուշ տրը։ Էհլիյէթ վէ լեյա-գաթլարընտան զիյատե ուճուգ-լուգլարընտան պագըլարագ, օրայա պիր թագըմ մէմուրին իրսալ օ-լունմուշ տրը։ Զանընրա կէօրէ, իչպու ուսուլը ճէտիտէ հիչ պիր իսթիֆատյի մուճիպ օլմայրգ, անճագ պիր չօգ մէսարիֆէ սէ-պէպ օլմուշ տրը։ զիրա մէզքիւր ուսուլա թէվֆիգէն եիւզէճճէ եէնի մէմուրինէ լիւզում կէօրիւ-միշ տիր։ Լաքին հեր նէ տէ օլտա չիմտիյէ գատար նէ պիր մահքէ-մէի հուգուգ վէ նէ տախի պիր տիվանը ճինայէթ վար տրը։ պունլարը հէբսինին եէրինտէ պիր գատր վար տրը։ Քէզալիք բօլիս տէ բէք աղ տրը։

Քիւրալեր սէրկէրտէյէրինին զօր-պալըզընտան պէզմիշ օլտուգլա-րընտան, եկէր մէնաֆիլէրինի նա-զարը տրգդաթա ալան պիր իտա-րէ օլա իտի, մէզքիւր իտարէյի մաէլմէնինէ գապալ իտէճէք-լէր իտի։

Ֆիքրի բաշա ադիլ վէ զէքի օ-լուպ, ֆագաթ թէքմիլ դուվվէ-թինի վէրկի թահսիլինէ հասր իթ-միշ տիր։ Վիլայէթը մէզքիւրէնին վարիտաթը 30,000 լիրա թախմին օլունմագտա իսէ տէ, մէսարիֆ տահա չօգ տրը։ վէ վարտա օլան եվամիրի մախսուսէ իւզերինէ, ըՊ-թամպօլա 4,000 լիրա կէօնտէրմէք իգթիզա իթմիշ տիր։ Իմտի պի-չարէ ատէմլերին զանընրա կէօրէ, թէտապիրը ճէտիտէ սըրֆ ագէ իչիւն տիր։

Շիմտի օրադ վագթի օլուպ, լաքին պէճճէք վէ պիր խասթա-լըգ սէպէպինտէն պու սէնէնին մահսուլաթը կէչէն սէնէքի մահ-սուլաթտան խայլիտէն խայլի ազ ալաճագ տրը։

Զօգտան պէրու պիր գըլա իլէ պիր խասթախանէեէ բէք զիյատէ իհթիյաճ կէօրիւլմէքտէ իտի։ Պու պինալարրն 400,000 ղրշ. մէսարիֆլէ էօքի խարապ գըշ-լա իլէ խասթախանէ իւզե-րինտէ ինչա իտիլմէլերինէ պու-տէֆա գաբար վէրիլմիշ տիր։ Լիվա Մուսթաֆա բաշա էպ-նիյէի մէզքիւրէեէ սուրէթը մա-հիրանէտէ տիգգաթ իտիյօր։ Պու պինալարրն մէսարիֆի էհալի թա-բաֆընտան բէյ տէր բէյ իթա օ-լունան իանէ ագչէլերիյէ թէսվիյէ օլունմագտա տրը։ Պու միւնասէ-պէթլէ խսիդրապ օլունուր քի, 1° Պեօյլէ ֆէվգէլատէ քէսատ վա-գրթլարտա ագչէ սուհուլթլէ թօբլանմագտա տրը։ 2° ինչաաթա լազըմ կէլէն ամլէ վէ էտէվաթ չիտտէթ գաբլանըմագսըզն բէյ-տա իտիլմիշ տիր։ 3° Ագչէ բէք զիյատէ իտարէ իլէ գաբլանըմագ-տա օլտուղունտան, իհթիմալ քի պիր մէգ տար չէյ արթաճագ տրը։

Հէպ պու հիւսնի նէթիճէլէր պայրճա Մուսթաֆա բաշանրն զարէթը ֆէվգէլատէի վէ տրգ-գաթ ու թէյագգուզը սայէսինտէ իսթիհսալ օլունմուշ տրը, պինա-պէրին բաշտի մուտարիւլէհին աթ-վարը բէք զիյատ մէտհ ու սի-թայիշէ չայան տրը։

Ասվալը մէզքիւրէ սըրասընտա չունու տա թարաֆընդա իշար ի-տէրիմ քի, 3 սէնէտէն պէրու ա-զքէրն գաբրա քէչիտէսինէ մէմուր պուլունան Էկինի Օսման պէյ՝ ասլա իրթիքապ վէ բիշվէթի գա-պուլ իթմէզ։ Մէմուրը մուսահ-լէյհ՝ խսթիգամէթ վէ սերթլի-յինտէն նաչի հիւքիւմէթ հիյլէ ու խիտա իթմէք իսթէյէնէրէ տէհշէթլի կէօրիւնմէքտէ տիր։ Մուսթաֆա Օսման պէյ՝ չօգտան պէրու մալայէնէ օլունմայան գա-պիլէլերին նէզտինէ կիտէրէք, միւթէատտիտ գուրա ասքէրի գայտ իթմիշ վէ խապինէի տէվվէ-թէ պիր չօգ ագչէ տուխուլինէ սէպէպ օլմուշ տրը։

Պուրաճա բօսթալար նիզամը օլտուղունտան, օլ պապտ թէ-շէքքիրթմըզ եօգ տրը։ Իզզէթ էֆէնտի իլէ վիթալիս էֆէնտինին իճրաի հիւսնի մէմուրիյէթլերինի իթիրաֆլա պէրապէր, եալնըզ պիր շէյտէն եանի թաշրատաքի թարարլարը կէճիքմէսինտէն թէ-շէքքի օլունապիլիր։ Պէկկրլեր տէ էլի ճինս օլմալը վէ միրի ագչէսի-նի նագլ իթմէմէլի տիրլեր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Բաբերդ (Պայպուրդ) Առաջ-նորդական փոխանորդը Արժ. Հա-յէսեան Ցիմոթէոս վարդապետին սէնիյնի վաֆիրէտէն պէրու ի,ֆա էյլէտիկի խրտմէթ միւքեաֆա-թէն, Բաթրիգ Ամեն. Ներսէս Սըրբազան հաղրէթլերի՝ մամիլէյհ վարդապետ Ականակուռ խաչ նշան իթասընը Ս. Էջմիածին Հայ-րապետի վեհ. Դէորգ Դ. Սրբազան կաթողիկոս հաղրէթլերինէ թավզիյէ էյլէմէլ տիր։

Մէլլէթիմիզ էրմէնի գաթօլիք իտարէ մէճլիսինին չըգան սալը կիւնիւ վուգու պուլան իճթիմա-ընտա, մէճլիսի մէզքիւրը միւ-զաքէրաթը էրմէնիճէ լիսան իւզրէ ճէրէեան իյլէմէսինէ, վէ մէճլիսին զապթնամէլէրի (ատենագրութիւն) տախի էրմէնիճէ լիսան իլէ գալէ-մէ ալընմասընա գարար վէրիլտիյի մաէլմէմնունիյէ իչիտիլմիշ տիր։

—

Գըպրըսըն պիրինճի թէրճէման վէ սըր քեաթիպի իւթիճեան Ս. Աբիսողոմ եֆֆէնտի տիւնքի կիւն քէնտի վալիտէի միւհթերէմէսիյլէ պէրապէր իւսկիւտարտա ի-ճտահիյէտ Մէզպուրեան գըզլար մէքթէպինի զիյարէթ իթմիշ վէ մէքթէպին հալ ու բէվիշինէ պէ-եանը մէմնունիյէթ իլէմիշ տիր։

—

Գըպրըսըն եէնի Հովհէ գեր. Ֆ. Մովսէս վ. կէօմրիճեան կէ-լէճէք բէնճէչնպահ կիւնիւ մահ-լը մէմուրիյէթինէ ազիմէթ իտէ-ճէք տիր։

—

Պիլէճիք Առաջնորդը Գեր. Ղե-ւոնդ եպիսկոպոս Շիշմանեանը՝ 20 սէնէտէն պէրու հէնուզ իճրա օլունմամըշ օլան Ցահմանադրու-թիւնը մէզգի իճրայէ վազ իթ-մէք մէմուրիյէթը միլլիյէսինէ բաթ-ըրիգխանէ թարաֆընտան եօզղա-տա իրսալ օլունտըղը վէ օրատա իհթիրամաթը ֆարիգ իլէ գա-պուլ օլունարագ մէմուրիյէթը մախսուսէսինին իրֆասընա թէ-շէպպիւս էյլէտիկի պունտան ագ-տէմ կազէթամըզտա եազըմըշ ի-տի։

Պու տէֆա Եօզղատան ալաը-ղըմըզ մուհասսալ պիր մէքթու-պըն մէալինէ կէօրէ, մամիլէյհ Սրբազան՝ 20 սէնէտէն պէրու տէվ-լէթը մէթպուալ թէէտապէրինի թարաֆընտան պահչ ու իհսան պույրուլան վէ սաիր քեաֆ-ֆէի մահատ իճրա օլունան Ցահ-մանադրութիւն ուսուլինի տիրա-յէթ վէ բէվիյէթը թամամ իլէ մէվգիի իճրայէ վազ իտուպ, ին-թիխապաթ վասէթասըյլա Ցահ-մանադրական մէճլիսլերի թէշքիլ իթմիշ, վէ ումուր ու մէսաիհի միլ-լիյէնին միհվէրը լայըգընտա ճէ-րէյան իթմէսինէ սաֆիը մէսաի վէ զայրէթ իտէրէք Եօզղատըն պիլճիմէյ միլլէթբէրվէրանընըմէմ-նուն վէ մէսրուր էյլէմիշ տիր։

Լաքին իչպու Ցահմանադրու-թիւն ուսուլինին իհտաս ու թէ-էսիսի պազը հարիսի չան քիմէս-նէյէրին քիպր ու զուրուրընա էլ-վիրմէտիկինտէն, պունլար մահա-լը մէզքիւրտէ հիւքիւմէթ մէմու-րիյէթինտէ պունլան պիր էր-մէնիներին նուսրէթ ու մուավէնէ-թինէ Գեր. Ղևոնդ Սրբազան ա-լէյհինտէ ֆէսատլար գուրմագտա իմիշլեր։

Մէրգուզ էրմէնի մէմուր իսէ զաթէն բուլէթիյէ միւքելլէֆ օ-տուղը ումուր ու մէսաիհի սէ-բէնճէմէտտէ պրագըզ, պիր թա-գըմ մէմուրին ալէյհինտէ տավա-լարա գըյամ իլէ չունու պունու իղաճ իթմէքտէ օլտուղու կիպի, պու տէֆա տա իչպու Ցահմա-նադրութիւն իճրասընը սերբիշէթ իթթիխազ իտէրէք, Գեր. Նիշ-մանեան եպիսկոպոսը հիւքիւմէթ զամմազամագտա վէ թէչքիլ իթ-տիկի մէճլիսլէր Ցահմանադրական մէճլիսլեր օլմալը՝ տիկեր ճէմիյէթ-լեր տիր տիրէրք մամիլէյհ Սըբ-բազան ալէյհինտէ իթթիրա էլլէ-մէքտէ օլաբրընտան, մէճլիսլեր հեր նէ գատար թէչքիլ իթմիշ իսէ տէ, մէմուրը մերգումուն իչպու հարէքէթը նահէմլարէսի սայէ-սինտէ հէնուզ իճրաի ումուր ու մէսալիհէ պաշլայամալրգ սէմերէ-սիզ պիր հաշտ գալմըշլար տրը։ Պինապէրին մէքթուպը մէզքիւր՝ պու ահվալի արզ ու պէեան ի-տէրէք, մէզքիւր Ցահմանադրա-կան մէճլիսլերին միւէսսէր վէ միւսմիրը օլմալարը իչիւն լազըմ կէլէն էսպապըն իսթիհսալի եօզ-ղատըն էրմէնի էհալիսինճէ մա-գամաթը իւլկա վէ Բաթրիգխա-նէտէն միւնթազիր օլտուղունու ի-չար իթմէքտէ տիր։

Մալիւմ ալէմանա օլտուղու վէ պալատէ տէ զիքր իտիլիյնի մա-լիւմ ալէմանա օլտուղու վէ զաքէրաթը էրմէնիճէ լիսան իւզրէ ճէրէեան իյլէմէսինէ, վէ մէճլիսին զապթնամէլէրի (ատենագրութիւն) տախի էրմէնիճէ լիսան իլէ գալէ-մէ ալընմասընա գարար վէրիլտիյի մաէլմէմնունիյէ իչիտիլմիշ տիր։

—

Գըպրըսըն պիրինճի թէրճէման վէ սըր քեաթիպի իւթիճեան Ս. Աբիսողոմ եֆֆէնտի տիւնքի կիւն քէնտի վալիտէի միւհթերէմէսիյլէ պէրապէր իւսկիւտարտա ի-ճտահիյէտ Մէզպուրեան գըզլար մէքթէպինի զիյարէթ իթմիշ վէ մէքթէպին հալ ու բէվիշինէ պէ-եանը մէմնունիյէթ իլէմիշ տիր։

—

Գըպրըսըն եէնի Հովհէ գեր. Ֆ. Մովսէս վ. կէօմրիճեան կէ-լէճէք բէնճէչնպահ կիւնիւ մահ-լը մէմուրիյէթինէ ազիմէթ իտէ-ճէք տիր։

—

Պիլէճիք Առաջնորդը Գեր. Ղե-ւոնդ եպիսկոպոս Շիշմանեանը՝ 20 սէնէտէն պէրու հէնուզ իճրա օլունմամըշ օլան Ցահմանադրու-թիւնը մէզգի իճրայէ վազ իթ-մէք մէմուրիյէթը միլլիյէսինէ բաթ-ըրիգխանէ թարաֆընտան եօզղա-տա իրսալ օլունտըղը վէ օրատա իհթիրամաթը ֆարիգ իլէ գա-պուլ օլունարագ մէմուրիյէթը մախսուսէսինին իրֆասընա թէ-շէպպիւս էյլէտիկի պունտան ագ-տէմ կազէթամըզտա եազըմըշ ի-տի։

Պու տէֆա Եօզղատան ալաը-ղըմըզ մուհասսալ պիր մէքթու-պըն մէալինէ կէօրէ, մամիլէյհ Սրբազան՝ 20 սէնէտէն պէրու տէվ-լէթը մէթպուալ թէէտապէրինի թարաֆընտան պահչ ու իհսան պույրուլան վէ սաիր քեաֆ-ֆէի մահատ իճրա օլունան Ցահ-մանադրութիւն ուսուլինի տիրա-յէթ վէ բէվիյէթը թամամ իլէ մէվգիի իճրայէ վազ իտուպ, ին-թիխապաթ վասէթասըյլա Ցահ-մանադրական մէճլիսլերի թէշքիլ իթմիշ, վէ ումուր ու մէսաիհի միլ-լիյէնին միհվէրը լայըգընտա ճէ-րէյան իթմէսինէ սաֆիը մէսաի վէ զայրէթ իտէրէք Եօզղատըն պիլճիմէյ միլլէթբէրվէրանընըմէմ-նուն վէ մէսրուր էյլէմիշ տիր։

Լաքին իչպու Ցահմանադրու-թիւն ուսուլինին իհտաս ու թէ-էսիսի պազը հարիսի չան քիմէս-նէյէրին քիպր ու զուրուրընա էլ-վիրմէտիկինտէ, պունլար մահա-լը մէզքիւրտէ հիւքիւմէթ մէմու-րիյէթինտէ պունլան պիր էր-մէնիներին նուսրէթ ու մուավէնէ-թինէ Գեր. Ղևոնդ Սրբազան ա-լէյհինտէ ֆէսատլար գուրմագտա իմիշլեր։

Մէրգուզ էրմէնի մէմուր իսէ զաթէն բուլէթիյէ միւքելլէֆ օ-տուղը ումուր ու մէսաիհի սէ-բէնճէմէտտէ պրագըզ, պիր թա-գըմ մէմուրին ալէյհինտէ տավա-լարա գըյամ իլէ չունու պունու իղաճ իթմէքտէ օլտուղու կիպի, պու տէֆա տա իչպու Ցահմա-նադրութիւն իճրասընը սերբիշէթ իթթիխազ իտէրէք, Գեր. Նիշ-մանեան եպիսկոպոսը հիւքիւմէթ զամմազամագտա վէ թէչքիլ իթ-տիկի մէճլիսլէր Ցահմանադրական մէճլիսլեր օլմալը՝ տիկեր ճէմիյէթ-լեր տիր տիրէրք մամիլէյհ Սըբ-բազան ալէյհինտէ իթթիրա էլլէ-մէքտէ օլաբրընտան, մէճլիսլեր հեր նէ գատար թէչքիլ իթմիշ իսէ տէ, մէմուրը մերգումուն իչպու հարէքէթը նահէմլարէսի սայէ-սինտէ հէնուզ իճրաի ումուր ու մէսալիհէ պաշլայամալրգ սէմերէ-սիզ պիր հաշտ գալմըշլար տրը։ Պինապէրին մէքթուպը մէզքիւր՝ պու ահվալի արզ ու պէեան ի-տէրէք, մէզքիւր Ցահմանադրա-կան մէճլիսլերին միւէսսէր վէ միւսմիրը օլմալարը իչիւն լազըմ կէլէն էսպապըն իսթիհսալի եօզ-ղատըն էրմէնի էհալիսինճէ մա-գամաթը իւլկա վէ Բաթրիգխա-նէտէն միւնթազիր օլտուղունու ի-չար իթմէքտէ տիր։

Մալիւմ ալէմանա օլտուղու վէ պալատէ տէ զիքր իտիլիյնի մա-

վէճճէլէ, տէվլէթը Ալիյէի Օսմա-նիյէ 20 սէնէտէն պէրու միլլէթը սատրգաի էրմէնիյանէ պէօյլէ պիր իմթիհազ իհսան պույուրուլա, քէնտի ատալէթ ու հագգանի-եէթչինալընը վէ լութֆ ու ինա-յէթքեարլըղը էսէրի օլարագ Ցահ-մանադրութիւն ուսուլինին իճրա-սընա հեր մահատ մէզգունիյէթը թամամէ իթա իյլէտիկի կիպի, եօզ-ղատտա տախի ուսուլը միւսթահ-սէնէի մէզքիւրէնին պու քերրէ իթ-թիխազընա միւսաատ պույուրմուշ վէ պու միւսաատէի քէրէմատէի Ցէնիյէ մուճիպինճէ Գեր. Ղևոնդ Եպիսկոպոս մարիֆէթիյլէ ուսուլը մէզքիւրէ վիճատտէ կէթիրիլմիշ օլ-մազլա, գավիէն մէմուլ իտէրիզքի, հիւքիւմէթը մահալլիյէ՝ մէմուրը մէզումընն չու միւքիթէրյաթ վէ սաֆսաթալարընա ասլա հէ-վալէի սէմը իթթիպար իթմէյէրէք վէ եախսոտ իչի քէմալը ատալէթ ու հագգանիյէթլէ սերիան թահ-գիգ իլլէյերէք մէճալիսը մէզքիւ-րէնին՝ իճրա վէ թէսվիյէի ումու-ը միլլիյէյէ միւպայէրէթթիմէսինէ մանիա իլրսա իթմէզ վէ պէօյլէճէ տիլլահը ալիյէ մուվաֆֆէզ պիր թէսպիրատ պուլունմուշ օլուր։

Մէրգուզ էրմէնի մէմուրընա կէ-լինճէ, պու տէֆալրգ իսմինի եատ ու իլանտէն սարֆը նազար իտիլմ՝ անճագ էկէր չու հագսըզլըգ վէ միլլէթ ալէյհինտէ զարագբէարլը-ղընտա տէվամ իտճէճէք օլուր իսէ, ալէմին էնղարը թաարիպ ու թէղ-էրիֆինէ վազ իթմէք իչիւն իլլէտէ պիրմիւնասեպէ իսմինի տախի նէշը ու իլան իտճէճէկիմիզի պէեան էյ-էրրիզ։

ԳՕՕԱՄՈՒԼ

ՔԻԶԵԱՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Թէրճէմանը էֆէնտիրէ հէման պիտա-եէթը իսթիշարընտան պէրու հէ-յէթը թահրիրիյէսինտէ իսթիխ-տամ օլունմուշ օլան Բիւզանդ-քէչեան՝

ԱՀՎԱԼԸ ԲՕԼԻԹԻԳԻՆԷ

Միութիւնֆա Իթինի Ալէքսանտր իմբէրաթօրուն հաւաթընտա, Ալէմանիա վէ Ռուսիա տէվլէթլէրի պէյնինտէ մէվճուտ պուլունան իթթիֆագը խալիանէ, եալընըզ իքի իմբէրաթօրլարդն մուհապպէթի վէ իւնսիյէթի չախսիյէլերի էսէրի օլտուզունու, վէ տէվլէթճէ պիր իհթիաճը մութլագ թանըմըշ օլմատըընտան իքի իմբէրաթօրլարտան պիրիսի վէֆաթ ինթիխինտէ, մէզքիւր ինթիֆադըն տախի մահվ օլաճաղը, չօգլար թարաֆընտան իստատա օլունմագտա իսի։

Հաթթա պաղըսրը, իչին տահա դիյատէ ինէրուտինէ վարարագ, եա իմբէրաթօր Կկէօմա վէ եախօտ իմբէրաթօր Ալէքսանտրա պիր էմրը հագգ վագը օլտուզունտա, միութէվֆանընն էէրինէ կէլէճէք էէնի իմբէրաթօր, տիկէրինէ գարշը իլանը հարպ իտէէրինի միւճերբէտ ատտ ինթիմէքտէ իտիլեր։

Զիւնքի իքի իմբէրաթօրուն վէլիի ահվալարը տախի, եէքտիկէրի մէմալիքինէ խասիմ թանըմըշլար իսի։

Էքէյիճէ պիր գուվվէթ քէսպ ինթիմ օլան պու զանն, բէք տէ ատի խալգա մախսուս օլմայըպ, բէք չօգ միութէպեր կագէթալար, վէ սարբճա էբէյի քիւլլիէթլի օլան տիրլօմաթլար պիւք այնի էֆքեարա պուլունմագտա իսիլեր։

Պիզ պունլարըն զանընը մուղայիրինտէ օլարագ, կէրէք մէզքիւր իքի տէվլէթ վէլիի ահվալարընդն, եախօտ վէֆաթ իտէն իմբէրաթօրուն օղլու իլէ հաւաթտա գալան իմբէրաթօրուն պիրիպիրլէրինի չէրէք կիպի գօզլայտաճագլարընա քէֆիլ օլմազ իտիք. ֆագաթ մէվգիի իգթիտարտա պուլունան հիւքմտարլարդն, քէնտի հրսիեաթը չախսիյէլերի հէր նէ տախի օլտա, բօլինիգայի ճէտիտէ տէվրինտէ, տէվլէթլերին մէնֆաաթլարը, մուհապպէթ վէ եախօտ ատտէթը չախսիյէլերէ ֆէտտա իտիլէմէյէ ճէյլինի մուհաղագ ատտ իտէպիրիր իտիք։

Իճապաթը բօլինիգէյնէն լշ պու սահիհլիկնի։ Ցանճիկ միւլագաթընտա պիր տէֆա տահա թատիգ օլունտուզու կիպի, չու հիհէթ տախի սէրաս հէթէն միւշահատէ օլունմուշ տուր քի, Ալէմանիա վէ Ռուսիա տէվլէթլերի պէյնինտէ մէվճուտ պուլունան օլ ինթիգ ինթիգ, զանն օլունտուզունտան դիատէ գավի պիր էսաս իլզերինէ պինա օլունմուշ օլուզ, պունտան էվվէլ մէզքիւր իքի տէվլէթ իչինէ պիր միւզում թանըմըշ օլտուզու կիպի, պունտան սոնրա տախի այնի հալտէ էէմմիյէթի պագը գալաճագ տըր։

Ֆագաթ պու ինթիֆագա, Ալէմանիանընն մը զիատէ լիւզումու վարտըր, եախօտ Ռուսիանընն մը, պունուն հիհէթի ումումիյէսինէն պահս ինթիգլիկի պէշդա պիր վագթա թէրք խտէրէք, հալը հաղրատա պէհտիտ կէօրիւնէն հիհէթի խուսուսիյէսինտէն պահս խտէլիմ։

Հալը հաղրատա, պու իքի տէվլէթին եախօտ իքի իմբէրաթօրլարընդն, պիրիսիրլէրինի գուճագլաեաճագ նէ՞ իհթիեաճը մութլագլարը վար տըր։

Պիզ պաշնա իքի նէվ իհթիեաճ միւշահատէ ինթիգքէյիզ։

Պիրիսի, Նիհիլիսթլիք վէ Սօսիալիսթլիք ափէթինէ գարշը իքի տէվլէթլերին պիրիսիրլէրինի սիկուրթա քահթընա վաղ կլէմէլերի իհթիեաճը, քի հէմ Ալէմանիա վէ հէմ տէ Ռուսիա իչիւն մէնֆաաթատ խալի օլամազ։

Պու պիր իհթիեաճը միւլթէրէք տիր։

Տիկէրի տախի Ֆրանսատա վուգուպուլան սոն ինթիխապաթտան սոնրա, Ալէմանիանընն պիհուզուրլուզունու միւհիպ օլաճաղ սէպէպլէրին իզտիյատ պուլմասը կէ, պունա գարշը թէէմինաթըն տէրէճէսի տէ արթըրըլմասը իհթիյաճը վար տըր։

Պու տախի իհթիեաճը խուսուսի տիր։

Զիւնքի Ֆրանսանընն պու հալի, եալընըզ Ալէմանիայա սոգունուպ, Ռուսիա իչիւն խէլֆի իտէճէ պիր սէպէպ օլմատըգտան պաշգա, պէկբի հազը իտէճէք քէօշէլերի պիրէ պուլունուր։

Թարիֆէ հաճէթ եազ տուր քի, Ալէմանիանընն Ֆրանսա թարաֆընտան խէլֆ իտէճէք սէպէպլերի արթըգտա, Ռուսիա կէ խօշ կէչինէճէք վէ անընն բօլինիգաճա մէպիհաթընա կէօզ գէրբաճաղ սէպէպլերի տէ արթմըշ օլուր։

Եախօտ թապիրի ախէրլէ սէօյլէէրէք, Ֆրանսա թէհտիտ մագամընտա Ալէմանիանընն գարշըսընտա տուրուգճա, Ռուսիա հէր վագթի Ալէմանիայը քէնտի բօլինիգասընա ալէթ ինմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլիր։

Պունլարտան շու նէթիճէ հասիլ օլմագտա տըր քի, մէզքիւր իքի տէվլէթլերին քէնտի ինթիֆագ պաղլարընը թազէլէմէլերի, Ռուսիատան զիյատէ պու սրրատա Ալէմանիա իչիւն էլզէմ օլմուշ տըր։

Պիր արա, Ալէմանիա իչիւն Ֆրանսա իլէ ինթիֆագ ինմէք սէօզլէրի տոլաշմագտա իսի։

Էկեր պու թէրթիպի պաշա չըգարմագ գապլի օլսա, շիպհէսիզ Ալէմանիա հագգընտա զիյատէ խայրըը օլուր իսի. ֆագաթ էկեր պու սէզ սահիհ իսի իսէ պիլէ, Տանճիկ միւլագաթը խսպաթ խէպիկիր քի, Ֆրանսա պու թէրթիպէ կիրմէքլիյի ըհտա ինմիշ տիր։

Վէ հագզագթէն տէ, Մ. Կամպէթթանըն բուհու իլէ բարլամագտա օլան պու կիւնքի Ֆրանսա, Ալէմանիա իլէ պիր սուֆրատա եէմէք եէմէյէ մէյեալ կէօրիւնմէէօր։

Մ. Կամպէթթանըն, ֆուրսաթ պուլտուգճա, էքսէրկիյէթի քէնտի աղզընա պագան Ֆրանսայա, Ալզաս Լօրէնի թէքրարէն էլէ կէչիրէճէյիվը կիւնէր եագլաշըճօր մանէսաբընտա նուֆզլար սէօյլէյիպ, եհալինին էֆքեարընը տայիմա թէթիգ իւզերինտէ թումամսա չալըշմասը, հիչ պիր Ալմանընն բահաթը քեամիլինտէ միւսատէ իտէմէզ։

Սոն ինթիխապաթտա, ճիւմհուրիյէթ թարաֆտարանընն բարլագ գալէպէսի, Մ. Կամպէթթանընն նուֆուզ ու թէսսիրինի պիր գաթ տահա արթըրմըշլար, վէ ճիւմհուրիյէթ քիւրսինինէ տօղրու քէնտինի պիր ատըմ տահա իլէրու դէօթիւրմիւշլէր տիր։

Պու զաֆրն եա բէյիսի ճիւմհուր, վէ եախօտ բէյնի վիւքլա օլմաը քէնտի ելինտէ օլտուզունա բէք ազ ատէմ շիւպհէ ինմէքտէ տիր, վէ էօյլէ խտտա իտէն պէօյիք զաթլար տախի վար տըր քի, մուսմիլէյհ Ֆըրանսա իտտարեի պաշընա կէչմէք ինչիւն քէնտինին մունասիպ կէօրմէյի սըրաեը պէքլէմէքտէ տիր։

Պու պէքլէտիկի սրրա աճէպա հա՞նկըը իսիլ։

Ալէմանիա, պու սրրայը պաշգալարըտտա տէպիլ քէսսրբր պրըսէյտ պրէսթաճ պուլունտուզունտան, իհթիմալտէն օլան հէր պիր վուգուաթա դարշը քէնտինի եվվլինտէն թէէմինաթ թահթընա ալմագ իչիւն, հիչ պիր վազիֆէսիզ տավրանմամալարընը քէնտի վաթանտաշլարընա իհթար իթմէքլիկի մունասիպ կէօրիւյօր։

Մէզքիւր պէնտտէ Ֆրանսա օրտուսունուն, 1871 սէնէսինտէն պէրու բէք պէօյիք թէրաղդը իթմիշ օլտուզու պէյան օլունտուգտան սոնրա, չէզրէ իլավէ խիրմիշ տիր։

Պու կիւն Ֆրանսա, պիր էվրօբա մուհարպէսինտէ, խուսուսի իլէ իթալիա վէ Ալէմանեայա դարը բէք քիւչկէնիլի ասքէր չըգարմաեա միւգ-թէտիր օլուպ, հաթթա թունուզա կէօնտերմիշ օլտուզու գըրդ սէքիզ թապուր ասքերի տիշարրատա պըրդմըշ հալտէ պիլէ, եէնէ Ֆրանսա մէյտանը մուհարպէյէ, պիզտէն (Ալէմանիատան) զիյատէ ասքէր չըգարապիլիր։ Պունտան տա պաշգա, հաթթա հէր պիր Ֆրանսըզ բիյատէ ֆըրգասընտա, պիզիմքինտէն իքիչէր պաթարեա թօր տա զիեատէ պուլունմագ տըր։

Գօլօնեը կաղէթ, Ֆրանսա օրտուսունուն, 1870–71 մուհարէպինտէ պէրու ինմիշ օլտուզու հէր պիր թէգտուիմենիւ թէֆերրուաթը իլէ պէյան ինթիքտէն սոնրա, Ֆրանսըզլարընն, քէնտի հուտուտ պաշլարընը պիր թագըմ ինթիհգեամլար իլէ մուհաֆիզա թահթընա ալըպ, պիր մուհարեպէ վուգուհնէ, թէտարիգեաթ կէօրէպլէէք պօլ պօլ վագրթլարը պուլունմաճաղընը տա, մախսուսէն իլավէ ինթիմքտէ տիր։

Իշպու պէնտիմիզի օգույան զէվթա մալիմ տիր քի, Ֆրանսա վէ Բրուսիա մուհարպէսինտէ, Սէտան մաղլուպիյէթինտէ գարար գըլան հալլէրին պաշլըճասը, Բրուսիալըլար 15 կիւն զարֆընտա պիր միլեոն ասքէրի պիրտէն պիր մահալէ ճէմ իտէպիլմէյէ միւգթէտիր օլապիլիգիլերի հալտէ, Ֆրանսընը զարֆընտա վիճ էկ Լօրէնի թէքրարէն էլէ կէչիրէճէյիվը կիւնէր եագլաշըճօր մանէսաբընտա նուֆզլար սէօյլէյիպ, եհալինին էֆքեարընը տայիմա թէթիգ իւզերինտէ թումամսա չալըշմասը, հիչ պիր Ալմանընն բահաթը քեամիլինտէ միւսատէ իտէմէզ։

Սոն ինթիխապաթտա, ճիւմհուրիյէթ թարաֆտարանընն բարլագ գալէպէսի, Մ. Կամպէթթանընն նուֆուզ ու թէսսիրինի պիր գաթ տահա արթըրմըշլար, վէ ճիւմհուրիյէթ քիւրսինինէ տօղրու քէնտինի պիր ատըմ տահա իլէրու դէօթիւրմիւշլէր տիր։

Պու զաֆրն եա բէյիսի ճիւմհուր, վէ եախօտ բէյնի վիւքլա օլմաը քէնտի ելինտէ օլտուզունա բէք ազ ատէմ շիւպհէ ինմէքտէ տիր, վէ էօյլէ խտտա իտէն պէօյիք զաթլար տախի վար տըր քի, մուսմիլէյհ Ֆըրանսա իտտարեի պաշընա կէչմէք ինչիւն քէնտինին մունասիպ կէօրմէյի սըրաեը պէքլէմէքտէ տիր։

Պու պէքլէտիկի սրրա աճէպա հա՞նկըը իսիլ։

Ալէմանիա, պու սրրայը պաշգալարըտտա տէպիլ քէսսրբր պրըսէյտ պրէսթաճ պուլունտուզունտան, իհթիմալտէն օլան հէր պիր վուգուաթա դարշը քէնտինի եվվլինտէն թէէմինաթ թահթընա ալմագ իչիւն, հիչ պիր վազիֆէսիզ տավրանմամալարընը քէնտի վաթանտաշլարընա իհթար իթմէքլիկի մունասիպ կէօրիւյօր։

Մէզքիւր պէնտտէ Ֆրանսա օրտուսունուն, 1871 սէնէսինտէն պէրու բէք պէօյիք թէրաղդը իթմիշ օլտուզու պէյան օլունտուգտան սոնրա, չէզրէ իլավէ խիրմիշ տիր։

Պու կիւն Ֆրանսա, պիր էվրօբա մուհարպէսինտէ, խուսուսի իլէ իթալիա վէ Ալէմանեայա դարը բէք քիւչկէնիլի ասքէր չըգարմաեա միւգ-թէտիր օլուպ, հաթթա թունուզա կէօնտերմիշ օլտուզու գըրդ սէքիզ թապուր ասքերի տիշարրատա պըրդմըշ հալտէ պիլէ, եէնէ Ֆրանսա մէյտանը մուհարպէյէ, պիզտէն (Ալէմանիատան) զիյատէ ասքէր չըգարապիլիր։ Պունտան տա պաշգա, հաթթա հէր պիր Ֆրանսըզ բիյատէ ֆըրգասընտա, պիզիմքինտէն իքիչէր պաթարեա թօր տա զիեատէ պուլունմագ տըր։

Գօլօնեը կաղէթ, Ֆրանսա օրտուսունուն, 1870–71 մուհարէպինտէ պէրու ինմիշ օլտուզու հէր պիր թէգտուիմենիւ թէֆերրուաթը իլէ պէյան ինթիքտէն սոնրա, Ֆրանսըզլարընը, քէնտի հուտուտ պաշլարընը պիր թագըմ ինթիհգեամլար իլէ մուհաֆիզա թահթընա ալըպ, պիր մուհարեպէ վուգուհնէ, թէտարիգեաթ կէօրէպլէէք պօլ պօլ վագրթլարը պուլունմաճաղընը տա, մախսուսէն իլավէ ինթիմքտէ տիր։

Իշպու պէնտիմիզի օգույան զէվթա մալիմ տիր քի, Ֆրանսա վէ Բրուսիա մուհարպէսինտէ, Սէտան մաղլուպիյէթինտէ գարար գըլան հալլէրին պաշլըճասը, Բրուսիալըլար 15 կիւն զարֆընտա պիր միլեոն ասքէրի պիրտէն պիր մահալէ ճէմ իտէպիլմէյէ միւգթէտիր օլապիլիգիլերի հալտէ, Ֆրանսընը զարֆընտա վիճ էկ Լօրէնի թէքրարէն էլէ կէչիրէճէյիվը կիւնէր եագլաշըճօր մանէսաբընտա նուֆզլար սէօյլէյիպ, եհալինին էֆքեարընը տայիմա թէթիգ իւզերինտէ թումամսա չալըշմասը, հիչ պիր Ալմանընն բահաթը քեամիլինտէ միւսատէ իտէմէզ։

Սոն ինթիխապաթտա, ճիւմհուրիյէթ թարաֆտարանընն բարլագ գալէպէսի, Մ. Կամպէթթանընն նուֆուզ ու թէսսիրինի պիր գաթ տահա արթըրմըշլար, վէ ճիւմհուրիյէթ քիւրսինինէ տօղրու քէնտինի պիր ատըմ տահա իլէրու դէօթիւրմիւշլէր տիր։

Պու զաֆրն եա բէյիսի ճիւմհուր, վէ եախօտ բէյնի վիւքլա օլմաը քէնտի ելինտէ օլտուզունա բէք ազ ատէմ շիւպհէ ինմէքտէ տիր, վէ էօյլէ խտտա իտէն պէօյիք զաթլար տախի վար տըր քի, մուսմիլէյհ Ֆըրանսա իտտարեի պաշընա կէչմէք ինչիւն քէնտինին մունասիպ կէօրմէյի սըրաեը պէքլէմէքտէ տիր։

Պու պէքլէտիկի սրրա աճէպա հա՞նկըը իսիլ։

Ալէմանիա, պու սրրայը պաշգալարըտտա տէպիլ քէսսրբր պրըսէյտ պրէսթաճ պուլունտուզունտան, իհթիմալտէն օլան հէր պիր վուգուաթա դարշը քէնտինի եվվլինտէն թէէմինաթ թահթընա ալմագ իչիւն, հիչ պիր վազիֆէսիզ տավրանմամալարընը քէնտի վաթանտաշլարընա իհթար իթմէքլիկի մունասիպ կէօրիւյօր։

Մէզքիւր պէնտտէ Ֆրանսա օրտուսունուն, 1871 սէնէսինտէն պէրու բէք պէօյիք թէրաղդը իթմիշ օլտուզու պէյան օլունտուգտան սոնրա, չէզրէ իլավէ խիրմիշ տիր։

Պու կիւն Ֆրանսա, պիր էվրօբա մուհարպէսինտէ, խուսուսի իլէ իթալիա վէ Ալէմանեայա դարը բէք քիւչկէնիլի ասքէր չըգարմաեա միւգ-

ՎԱՆԱՑ ՎԱՐԺԱՊԵՏԱՆՈՑԸ

Մալիւմ օլտուզու վէճհէյէ, իքի խէշ հաֆթատան պէրու Վան Վարժապետանոցընդն գարանրպ գարանմամաը մէսէլէսի՝ Միացեալ ընկերութիւնն կեդրոնական ժողովընը մէշղուլ իսէրէք, պու պապտէ շէսիտ միւղաքէրաթ հէրբեեան ինթիմ վէ եարընքի ինթիմատ տախի միւղաքէրեի մէզքիւրէյէ տէվամ ինթիմէէ գարար վէրիլմիշ տ՝ ը։

Մէսէլէի մէզքիւրէ հագգընտա մէզքիւր ժողով երեսխոխանլարընտան Արփիար Արփիարեան էֆէնտի թարաֆընտան մութպամզա մուֆտասալ պիր մէգալէ վիրուտ ինթիմ օլտուզընտան, մէգալէի մէզքիւրէյի պիր թարաֆլըղա բիայէթէն աթիտ տէրճ իտէրիզ։

Կալաթա, սեպտ. 4

Առ խմբագրապետ էֆէնտի

Քանի մը շաբաթէ ի վեր է Վանայ Վարժապետանոցի գոցուելուն խնդիրը կը յուզուի։ Միացեալ Ընկերութեանց կեդրոնական ժողովոյ անդամներէն անոնք որ այս առաջարկութեան հակառակ են, չուզեցին յայտնել լրագիրներու միջոցաւ իրենց կարծիքները, վասն զի մինչև հիմայ ասանկ սովորութիւն չկար։ բայց քանի որ Տնօրէն Ժողովը իր տեղեկագիրը հրատարակեց աւելորդ չըլլար կարծենք որ անոնցմէ ալ ոմանք հրատարակեն իրենց համոզումները։ Վարժապետանոցի փակման հակառակորդքս սա գլխաւոր պակասութիւնը ունին որ գրագէտներ չըլլալով կարող չենք մեր ըսելիքները գրական զարդերով զարդարել և զանոնք աւելի ախորժելի ընծայել ժողովրդին։ Բայց հոգ չէ, հարց մը թող արդար ըլլայ, պարզ և համեստ կերպով ներկայանալովը չատ բան չը կորսնցնէր։

Վարժապետանոցի գոցուելուն առաջարկութիւնը գլխաւորապէս դրամական նկատումներէ առաջ եկած ըլլալը գաղտնիք մը չէ։ Երբ միութիւնն ըրին՝ Արարատեան ընկերութիւնը իր բացած դպրոցներուն երեք տարիներու ամբողջ ծախքը յանձնեց Միացեալ Ընկերութեանց պարտք ըլլալով։ Այն օրը մեր մտքէն չէր անցներ որ հարիւր տարին բոլորած Միացեալ Ընկերութիւնը իրենց բեռը պիտի համարէին Արարատեանի հիմնարկութիւնները։

Արդեօք իրա՞ւ այդ դժբաղդ վարժապետանոցը դրամական վտանգ կ'սպառնայ ընկերութեան լքելով հարատոր ոչնչեր։ Ընկերութեան տարեկան վակուած հաշուէկշիռը այդպիսի սարսափ մը ղգալու պատճառ մը ցոյց չտար։ Միացեալ Ընկերութեանց Ա. տարւոյ հաշուէկշռին Դ. գլխոյն մէջ կը տեսնենք որ 1880 Յունիս 1է մինչև 31 մայիս 1881 ամբողջ վարպարկի համար (ընկերութեան հաշուոյն բացուած դպրոցաց) 637 լիրա, 08 դրշ. 10 փրդ. ծախք եղած է։ Արդ եթէ ներկայ տարւոյս համար այս գումարին զեղչենք 153 լիրա 94 դրշ. 10 փրդ. որ կը ներկայացնէ անցեալ տարի դիւրութիւններու համար եղած ծախքը, և որ այս տարի ուրիշ կերպով պիտի հոգացուի, կունենանք 483 լիրա, 14 դրշ. այս գումարին մէջը ըլլալով նաև վարժապետանոցի ծախքը։ Եթէ զանազան պատճառներով այս գումարին վրայ աւելցնենք 70 լիրա ալ կունենանք 553 լիրա 14 դրշ. տարեկան ծախք վարպարկանի համար։ Միթէ Հայաստանի ամենէն կարևոր նպատակին համար այսքան գումար մը ծախսել չարժէ՞ը։ Եթէ ընկերութիւնը նեղ վիճակի մէջ է այս գումարը աւելցնելու և միայն վարժապետանոցին 700 ոսկի ծախսելու հարկ մը չկայ։

Ընկերութիւնը արդեօք այնքան նեղ վիճակի մէջ է՞ որ 553 ոսկւոյ համար դողայ։ Վերոյիշեալ հաշուէկշիռը ուրիշ կերպ կը խօսի։ Ընկերութիւնը անցեալ տարի 3154 լիրա, 20 դրշ. 30 փրդ. հասոյթ ունեցեր է, որմէ 2593 լիրա 64 դրշ. ստակ։ Այս տարի որ սովը չունինք, եթէ ընկերութիւնը իր վարկը հաստատ պահելու եղանակաւորատի, ասկէ աւելի գումար մը կրնայ հաւաքուիլ։ Ապէ դատ կը տեսնենք նաև որ միութեան օրը երեք ընկերութիւնք դրամ ըլլալով յանձներ են Լը. 3552,93,65

Աւելցուր Ա. տարւոյ

ժողովածը Լը. 2593.26.50

Լը. Օսմ. 6146.20.15

Այս գումարին մէջ չէ ի հաշիւ զանազանաց բացուած դպրոցներուն համար ընկերութեան տրուած ստակը։ Երբ ընկերութիւն մը Ա. տարին վեց հազար ոսկիէն աւելի գումար մը կունենայ, դրամ ըլլալով, չենք կարծեր որ այդ ընկերութիւնը յուսահատելու և դանդատելու հարկին մէջ գտնուի։

Դրամականին վրայ այսքանը բաւ է. քանի մը խօսք ալ սկզբունքին համար։ Խնդիրը պարզ է, Հայաստանի համար վարժապետանոց մը պէտք է՞ թէ ոչ։ Արարատեան ընկերութիւնը մէկ տարիէն աւելի այս նիւթին վրայ խորհեցաւ, չատերուն կարծիքը իմացաւ և փորձառութեամբ ատոր անհրաժեշտ հարկը զգաց։ Արարատեան ընկերութիւնը որ նախակրթարաններ բացած էր Ա. լիւրի, Կէմի, Կիւսենեց, Դատուանի, Գործօթի, Խարակոնիսի, Բերբիի, Խուրսի մէջ սկզբէն տեսաւ թէ ամէն մէկ քաղաքային մեծ արդեօք մը պիտի հանդիպի, այն է յարմար դիմով, քիչ մը կարդալ, գրել և հաշուել գիտցող դաստաուներ գտնել։ Նախակրթիչ վարժապետներ պատրաստելու համար վարժապետանոցի մը պէտքն զգաց։ Չատ երկար կըլլայ ամէն մէկ փաստերն հոս յիշելը։ Ընկերութիւնը կարծեց որ բաւական է աշակերտները կրթել վարժապետ ըլլալու ծրագրով և անոնց ապագան ապահովելու միջոցները որոշել և ասիկայ բաւական գըրուական մ'էր աղէկ նախակրթիչ դաստիարակներ ունենալու։ Միացեալ ընկերութիւնք որ ոչ միայն նախակրթարաններ պիտի ունենան այլ բարձրագոյն նախակրթարաններ ալ, զոր Արարատեան ընկերութիւնը չէր ունեցած, պէտք ունին նաև բարձրագոյն նախակրթիչ դասատուներու, և այդ դասատուները բարձրագոյն նախակրթարանէն չեն կրնար առաջ գալ, այլ աւելի բարձրագոյն վարժարանէ մը։ Միացեալ ընկերութիւնք կը պարտաւորին ոչ թէ գոցել նախակրթիչ վարժապետներ պատրաստող վարժապետանոցը այլ նաև ատիճանաբար զայն կատարելագործելու հետամուտ ըլլալ, որչափ որ ընկերութեան միջոցները երեւ։ Մեծ գործ չէ հաստատութիւնմը տապալել, զայն աւելի արդիւնաւոր ընել կարենալն է իմաստութիւն և ճարտարութիւն։

Վարժապետանոցը ուրիշ տեսակէտներով ալ ազգին մեծ ծառայութիւններ պիտի մատուցանէ։ Վանայ մէջ կը պատրաստուի ընտիր սերունդ մը, խնամալ կրթութիւն մը ստացած ծանրարարոյ երիտասարդներէ։ Հաստատ հաւատացումներնիս որ Միացեալ-Ընկերութեանց Վարժապետանոցի աշակերտներն, որք 3-4 տարիներու մէջ պիտի հասնին, կարող պիտի ըլլան իրենց ստացած լաւ դաստիարակութեան շնորհիւ վասպուրականի զարգացման ուղղութիւնը իրենց ափերուն մէջ առնել. իրենք որ ի մոտոյ աւելի տեղեակ են Հայաստանի պիտոյից մեզմէ աւելի օգտակար պիտի կարենան ըլլալ։ Սեբաստիոյ թղթակից Պ. Շուվէր երբ վան գնաց, հանդիսի մը մէջ իր զարմանքը կը յայտնէր ըսելով թէ, «Կրթութեան պատմութեան մէջ «առաջին անգամն էր որ կը տես. «նուէր թէ վարժապետանոցի մը «աշակերտք, դեռ դպրոցի գրա. «սեղաններու վրայ և արդէն ձեռ. «նարկած ըլլան ուրիշ դպրոցի «վարժապետներ [ըլլալ անձնուի. «ռարար.») (ակնարկելով վարժապետանոցի սաներուն Հայրենասիրաց ընկերութեան դպրոցին մատուցած ծառայութիւնները.)—Զենք գիտեր ի՞նչ պիտի գրէ Պ. Շուվէր Սեբաստիոյ մէջ, երբ իմանայ որ այդ պատանիները որք շատ կանուխէն աշխատիլ սկսած էին, մինչև իսկ Անգղիացիի մը զարմանք պատճառելու չափ, այդ պատանիները Միացեալ-Ընկերութեանց կողմէն կը «ալ-ֆէրս-էն» դրպրոցի դռներէն իրենց երեսին փակելու հրամանը տրուելով։—Այդ վարժապետանոցին մէջն է որ Հայաստանի գիւղացի աշակերտք կը կրթուին քաղաքացիին հետ միասին և երբ երբեմն գիւղը վերադառնան ուրիշ կերպ օգտակար պիտի ըլլանէքան քիչ մը կարդալ գրել գիտցող վարժապետը։—Այդ վարժապետանոցին մէջն էր որ Հայաստանի ամէն քաղաքներէ աշակերտներ ընդունելու որոշումը տուած էր Արարատեան ընկերութիւնը, որ գիտեր թէ ի՞նչ կը գործէր։ Առաջին աշակերտը եկած է Տիգրանակերտէն. երբ Միացեալ-Ընկերութիւնը շարունակեն Արարատեանի այս ձեռնարկը և Մուշէն ու Կարինէն, Զէյթունէն ու Ակնէն, Հայաստանի և Կիլիկիոյ ամէն կողմերէ աշակերտք միևնոյն յարկի ներքև միօրինակ աղէկ կրթութիւն մը ստանան, դիւրին է ենթադրել թէ ի Հայրենիս վերադարձին ի՞նչ սերա՞ կապերով Հայաստանի ու Կիլիկիոյ քաղաքներն ու գիւղերն իրարու հետ պիտի կապուին։

Այդ վարժապետանոցն է որ կարող պիտի ըլլար ՀՀայաստանի զանազան ցեղերու մէջ սէր գոյացնելու ու փորձը տարԱռայս առաջին քայլը Արարատեան ընկերութիւնը առնել սկսած էր։ Երկու տարի առաջ Վանայ Ալայ պէյը Աղաթոն էֆէնտիի միջնորդութեամբ կը խնդրէ որ իր զաւակն ալ Հայոց վարժապետանոցին մէջ կրթուի, իբրև Վանայ ամենէն կանոնաւոր հիմնարկութիւնը։ Արարատեան ընկերութիւնը ուրախութեամբ ընդունեց այս առաջարկը և հրամանը տուաւ։ գործ մը որ ամբողջ Հայ ազգին մեծ պատիւ կը բերէ և Հայուն իր թուրք հարևանակցց հետ ինչպիսի սէր ունենալը կը յայտնէր։ Այն միջոցին Ալայ պէյ ուրիշ տեղ փոխադրուեցաւ պաշտօնով։ Արարատեան ընկերութիւնը տրամադիր էր այս սկզբունքն ուրիշ կերպով ի գործ դնել, երբ միութիւնը վրայ հասաւ։ Ոմանք երազներ համարեցին այս խորհուրդներու գործադրութիւնը, բայց կեցած են Արարատեանի թղթակցութիւններն։ այս երազներն իրականութիւն սկսած էին ըլլալ, և եթէ Միացեալ ընկերութիւնք հաւատարիմ մնային Արարատեանի սկզբանց անչուշտ այսօր ուրիշ վիճակի մը մէջ պիտի գտնուէին։ Հնար չէ առաջ բերել, այսքան անձուկ տեղի մը մէջ խորհուրդները այն ամէն որոցմով առաջնորդուած էին վարժապետանոցի հիմնարկումները։ Ինչ որ ալ ըլլայ մեր պատուարժան ընդդիմաբաններու փաստերը մենք սա գիտենք թէ 60 աշակերտք կը կրթուին։ ասոնց համարքաւական ծախք եղած է։ արդիւնքը պիտի համահատասխանէ։ գալ տարի առաջին դաշը կելլէ։ ամէն տարի մէյմէկ դաս պիտի ելլէ։ աննորելի յանձնաք մ'է այս աշակերտները փողոցը նետել։

Քանի մը խօսք ալ Պատ. Տնօրէն Ժողովոյ տեղեկագրի մի քանի կէտերուն վրայ։ Տնօրէն Ժողովոյ առարկութիւններն իրենց արդար կողմերն ալ կրնան ունենալ։ բայց հիմնարկութեան մը թերութիւններն ուղղելու ամենէն լաւ միջոցը այդ հիմնարկութիւնը գոցել չենք է։

Պատ. Տնօրէն Ժողովը կըսէ «. . . Վան, մասամբ տպերախտ գտնուեցաւ անձնուէր փորթուգալեանի և մինչև իսկ ընկերութեան դէմ, նման Աւակերտի և Մարաշի որք չը պիտի մնան անպատիժ եթէ չը գան ուղղութեան . . .» Եթէ տեղացիք մասամբ տպերախտ են միթէ անոնց մեղքը խեղճ անմեղ աշակերտները պէտք է քաւեն։ Սակայն եթէ Պատ. Տնօրէն Ժողովը փորթուգալեանի դէմ տպերախտ եղողներուն պատիժ տնօրինելու պէտքը կզգայ, այնքան հեռուները երթալու հարկ չը կայ։

Տնօրէն Ժողովը, որոյ Պ. Ատենապետը և կրթութեան Պ. Տեսուչը 17 տարեկան չեղած դասախօսութեան սկսած են, 17 տարեկան վարժապետներ ունենալը գոհացուցիչ չգտներ։ Բայց աշակերտ մը մինչև 23 տարին լրանալուն չսպասեր դպրոցը, որպէսզի այնուհետև վարժապետ ըլլայ և ապրի։ Տասներեթը տարեկան պատանի՞մը որ առնուազն ութը տարի նախակրթարանի մը և վարժապետանոցի մը մէջ բաւական կանոնաւոր դաստիարակութիւն մը առած է բաւական լաւ նախակրթիչ դասատու մը կրնայ ըլլալ։ Պօլսոյ դասատուները քանի՞ տարեկան էին երբ դասախօսել սկսած են։—Խոհեմութեան առաջին պայմանը տարիքը չէ, Հայաստանցի տղաք շատ զգոյշ են յիմարութիւններ ընելէ, իրենց շահը կը ճանչնան։ Այսօր Միացեալ Ընկերութեանց դպրոցներուն մէջ բազմաթիւ են 17 տարեկան վարժապետներ, և սա-

կան իրենց ընթացքը՝ և է՝ դանդաղանաց տեղի չէ տուած. և եթէ իրացնէ վարժապետանոցի վրայ անհիմն կասկածներ կը ծանրանան հոն՝ ոչ 17, ոչ 20 տարեկան դասատուներ կան, այլ 30ը անցած։—Բանի որ անհիմն կասկածներու վրայ կը խօսինք ըսենք թէ այդ տեսակ կասկածները բաւական պատճառ մը չեն վարժապետանոց փակելու։ Հաւանական է որ Ընկերութեանց չատ վարժարանաց վրայ այդպիսի կասկածներ ծանրանան, մասնաւորապէս շնորհիւ անոնց որք իրենց անձնական շահերը վտանգեալ կը տեսնեն, ինչպէս օրինակները ունեցանք 76ի վերջերն և 79ի մէջ տեղը, զրպարտութիւնք քաղաքական, զրպարտութիւնք կրօնական. բայց ամէն կասկածանաց, ամէն զրպարտանաց առջեւ վարժարան փակելու սկզբունքը չենք կրնար ընդունիլ։

Պատ. Ցնորէն ժողովը հաշիւ մը կը ներկայացնէ որով կարելի պիտի ըլլայ վարժապետանոցի փակմանը կրթել 3,500 գիւղացիներ։ Ենթադրենք թէ ալդ 700 ոսկւոյ թիւը հիշդ ըլլայ, եթէ 700 ոսկւով 3,500 աշակերտք պիտի կրթուին, Ցնորէն ժողովը ինքնիրեն հետ տրամաբան ըլլալու համար պէտք էր նոր ծրագիր մը ներկայացներ որով Միացեալ Ընկերութիւնք 3,500 ոսկւով զոր այսօր կը ծախսեն 17,500 աշակերտ կրթեն, վասն զի մինչեւ հիմա հազիւ 3,500 աշակերտ ունին. ինչո՞ւ զրկել 14,000 աշակերտներ, երբ գումարին վրայ փոխոխութեան հարկ չկայ։

Շատ բնական է որ վարժապետանոցի աշակերտի մը համար աւելի ծախս ըլլայ քան գիւղացի տղու մը համար. գիւղացի տղան քիչ մը կարդալ, գրել, և հաշուել պիտի ունի, ինքն իրեն և իր գեղին օգտակար պիտի ըլլայ, մինչդեռ վարժապետանոցի աշակերտը ուսուցիչ պիտի ըլլայ, գիւղացիին առաջնորդը, պէտք է շատ աւելի բան գիտնայ, նա պիտի կարենայ իր գաւառին և Հայաստանի ծառայել։ Աւելի ծախս, աւելի շահ։

Հայաստանի կրթութեան համար միակողմանի ծրագիր մը ունենալը չենք կարծեր որ շատ աղեկ ըլլայ։ Կրթութիւնը ազգի մը կատարելապէս օգտակար ըլլալու համար պէտք է որ այդ ազգի զանազան դասերը իրենց պիտոյից համեմատ միանգամայն դասնարակուին։ Կարծենք թէ մեր ազգին պէտքերը լրացնելու համար շատ աղեկ աշխատած չենք ըլլար եթէ ժողովուրդի մէկ դասին միայն հոգ տանինք։

Ցնորէն ժողովը իբրև նոր բան մը կուզէ իմացնել ազգին, գայթակղութիւն մը ի վեր կը հանէ. վարժապետանոցին մէջ հարուստի տղայներ կը գտնուին։ Երկուքու կէս տարի առաջ այս խնդիրը Արարատեան ընկերութիւնը քննութեան առաւ յատուկ ցանձնաժողովոյ մը ձեռքը և հասկցուեցաւ որ այդ փարթամ մեծատանց զաւակ կարծուածները գրեթէ ամէնքն ալ էնաֆի տղայքներ են, որոց վարժապետ ըլլալն ծանր արգելք մը չկար. օրինակ Պ. Մարկոս Նաթանեան, որ վանայ ամենէն երևելի ընտանիքներէն միոյն կը պատկանի, ինքն և եղբայրներն աղէկ գործ ալ ունէին, բայց և այնպէս վանայ վարժապետանոցին մէջ ամականով կը դասախօսէր։

Արարատեան ընկերութիւնը, որ ձրիապէս ուսում ծաւալել նպատակ ունէր, չէր կրնար ներկայացող աշակերտաց մէջ խտրութիւն դնել. իր օրէնքն էր, քննել ներկայացող աշակերտները և ամէնէն աւելի աղէկ քննութիւն անցնողները առնուլ. Պ. Ցեսուչը այս հրահանգէն չէր շեղած։ —Այսպէսով էնաֆի և նուազ կարողանաձանց աշակերտք հաւասարապէս ընդունուած են։

Միացեալ ընկերութիւնք չեն կրնար երկու չափ և կշիռ ունենալ. եթէ կարող անձանց զաւակները ձրի պիտի չընդունուին պէտք է ընդհանուր օրէնք մը ունենան և հաւասարութիւն տիրէ։ Ի՞նչու գայթակղական հրատարակել վանեցի էնաֆին աշակերտը ձրի դպրոց ընդունուիլը և լռել ուրիշ զաղաքներուն վրայ ուրասակաւաթիւ չեն դպրոցին մէջ կարող էնաֆի զաւակներ։ Երբ այս խնդիրը յուզուի ընկերութեան մէջ՝ այն ատեն հարկ կըլլայ խօսել։ Կը կարծենք թէ Միացեալ-ընկերութիւնք աղքատ խնամելու նպատակ չունին այլ ազգին մարդ պատրաստել։ Եթէ հարուստին տղան օր մը պիտի կրնայ ազգին օգտակար ըլլալ իր հօրը անխելքութիւնը բաւական չէ որ ազգը օգտակար անդամներէ զրկենք։ Կը գանգատինք որ մեր հարուստները ազգին օգուտ մը չունին ընդհանրապէս, գուցէ ճիշտ ալ։ ասոր դարմանը ջանալու է որ հարուստի տղայներն ալ ազգային աղէկ կրթութիւն մը առնեն։ Ոմանց համոզումն է թէ ազգը հեռատեսութեամբ գործած պիտի ըլլայ եթէ զոհողութիւններ ընելով հիմակուց պէտք եղած միջոցները ձեռք առնու որ մօտաւոր ապագայի մը մէջ, դրամագլուխը, խելքը և ազգասիրութիւնը միանան։—

Երբ Դպրոցասիրաց Ընկերեան ընկերութիւնը Բաղէշ դպրոց բացաւ, ուր աշակերտաց 3/4ը կարող անձանց զաւակներ էին որ դպրոց եկան ծնողք գրեթէ ոչինչ կը վճարէին։ Ընկերութեան կողմէ երկու տարիներու զոհողութենէ վերջ այսօր Բաղէշցիք գրեթէ իրենց դպրոցի ծախուց մեծ մասը կը վճարեն ընկերութեան։ Վան, թէպէտ հրդեհ և սովէ տառապած բայց քիչ չատ օգնեց ընկերութեան, և ներկային մէջ չատ աւելի օգնութիւններ ընելու պատրաստ է։ Եթէ վարժապետանոցէն երեք կամ չորս դաս հանենք անուհետև վասպուրական Պոլսոյ խնամոցը կարօտ չպիտի ըլլայ։

Երբ Ցնորէն ժողովը, անշուշտ բարեմտութեամբ, կուզայ մեզ առաջարկել որ վարժապետանոցի աշակերտները վերադարձնենք այն դպրոցները, ուսկից եկած են բաւական ատենէ ի վեր, արդեօք գաղափար մը ունի թէ ի՞նչ վիճակի մէջ են վանայ դպրոցները։ Եթէ գիտնար այդ առաջարկը չը պիտի ընէր։ Այսօր վանայ վարժարանները ողորմելի վիճակի մէջ են, այպէս կը գրեն մեզ վստահելի անձինք։

Երեք տարի առաջ որ ժամանակ վանայ 9 դպրոցներէ խիստ քննութենէ վերջ վարժապետանոցի աշակերտներն ընդունուեցան տեսնուեցաւ թէ ամենքն ալ մէյ մէկ քիչ կիսկատար բաներ ուսած էին, մին քիչ մը Հայերէն, ուրիշ մը քիչ մը թուաբանութիւն. տարի մը ասոնք նախնական ուսմանց մէջ մէկ աստիճանի մէջ բերելու աշխատեցաւ Ցեսչութիւնը։ Եւ այժմ որ երկու տարիէ ի վեր կը շարունակեն կը կարծէք որ կարելի՞ է նորէն այդ դպրոցները վերադարձնել զանոնք։ Երթան ի՞նչ ընեն։ Շահնազարեանի աշակերտք եթէ երկու երեք տարի վերջ ներսէսեան վարժարանը վերադարձնէին անշուշտ շատ ուրախ զուարթ չը պիտի երթային։—Գիտէք ի՞նչ պիտի ըլլայ, 60 աշակերտներ փողոցը ձգած պիտի ըլլանք, իրենց սորվածը բանի մը չպիտի ծառայէ, իմաստակներ պիտի ըլլան, եթէ բնականէ ծանրաբարոյ չըլլային. և ընկերութիւնը երեք տարի ազգին ստակը ծախսած պիտի ըլլայ 60 հատ անօգուտ և դժբաղդ երիտասարդներ պատրաստելու համար։ Եւ կը բարկանանք որ Ռուսիոյ Հայերը մեր լրջութեան վրայ աղէկ գաղափար չունին։ Իսկ կոփոյ գիշերօթիկ դպրոցի վրայ խօսած ատենին մենք պատճառներ ունինք կարծելու որ ոչ չատ ուշ այդ դպրոցի ալ փակման առաջարկը Ցնորէն ժողովը պիտի ներկայացնէ։

Եթէ վան խրիմեաններ և Սըրուանձտեանցներ ունի, անոնք չափաւոր կերպով մը վանեցւոց դաստիարակութեանը օգտակար կըլլան ներկային մէջ։ — Եթէ Ցնորէն ժողովը Արարատեանի թղթակցութիւնները աչքէ անցընէր, պիտի տեսներ որ Պ. Ցեսուչը միշտ կը գրէր թէ վանայ վարժապետները կարող են վարժապետանոցի աշակերտաց առաջին տարին դասախօսել—երկրորդ տարուոյ համար տարակուսական իսկ երրորդ տարուոյ համար անհնարին։ —Անշուշտ չենք ուզեր որ վան միշտ այս վիճակին մէջ մնայ վարժապետաց կողմէ.

Որչափ որ կը ներեն օրաթերթի մը անձուկ էջերն ջանացինք խիստ համառօտ կերպով յայտնել այն պատճառներն որք կ'ստիպեն զմեզ վարժապետանոցի փակման դէմ մարտնչել. Թերևս պարտաւոր ըլլանք աւելի ընդարձակօրէն գրել այս նիւթին վրայ ուրիշ տեղ, ուր երկար տարիներ պաշտպանած ենք մեր այն կարծիքը թէ Պոլսոյ արդի երիտասարդութիւնը օր ձեռնակներուն մէջ ներդաշնակութիւն պահած է. կը խորհի և այնպէս կը գործէ. այս օրուան շինածը վաղը քակելու չէլլեր, այլ կատարելագործելու հետամուտ է. արդեօք ժամանակն եկած է՞ որ իմանանք թէ պատրանք ենք ունեցած, մենք որ Պ. Զերազի Միացեալ Ընկերութեանց Ցնորէն ժողովոյ Ատենապետ ընտրուիլը իբր ապագային բարիգուշակ մը աւետած էինք։ Խաբեւած ե՞նք,

Ազգային ընդհանուր շահուց վերաբերեալ ներքին և արտաքին ուրիշ պատճառներն ալ պարտակցութիւն կը դնեն մեր վրայ մարտնչել վարժապետանոցի փակման դէմ։ Այն վարժարանի անունը երեք տարիէ մեծ արձագանք գտած է ամէն կողմ Հայոց մէջ։ Տխուր պիտի ըլլայ տպաւորութիւնը Հայ ազգին վրայ երբ իմացուի թէ Միացեալ Ընկերութիւնք կարող չեն եղած իրենց լաւագոյն կրթարանը, Հայաստանի կեդրոնի մէջ հաստատուն պահել։ Մեր հեռաւոր եղբարց լաւ գաղափար մը պիտի չտանք մեր հեռատեսութեանը և լրմտութեանը վրայ, մենք որ Հայաստանի զարգացման դեկավարները ըլլալու փափագը կը տածենք։ Ռուսաստանի Հայոց և մեր միութեան կապերը որ արդէն այնքան թուլցած են, մեր պակասութիւնները՝, իրենց վերջին հարուածը ընդունելով պիտի խզին։

Արտաքին քաղաքականութեան տեսակէտով եթէ նկատենք ուրախանալու տեղի մը չունինք։ Երբ Պ. Թրօթթը, որոյ գրածներն նոր կարդացինք Հայոց կրթութեան վրայ, երբ Պ. Բէյլին, Անգլիոյ փոխհիւպատոս ի Վան, գրեն ամանկէ թէ՝ Հայք իրենց հոծ կեդրոնին մէջ կարող չեղան պահպանել հիմնարկութիւն մը զոր այնքան հեռատեսութեամբ հաստատած էին, օտարականք անգիտակ մեր բիւզանդական նուրբ վիճաբանութեանց, չենք գիտեր ինչ պիտի ըսեն այն ժողովուրդին որ միայն իր բարոյական յատկութիւններով իբր ժողովուրդ ապրելու իրաւունք ունենալը կը յայտարարէ. և որ այս բարոյական յատկութիւնները զարգացնելու առաջին պայմանը եղող վարժարան մը կը փակէ։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ՄԻԽԹԻՖԷՐՐԻԳԱ

ՑԱՆՁԻԿ ՄԻԽԱՅԱԹԸ

—

Մէզքիւր միւլգաթ հագգընտա Բէօնէնէ Զայնոնդ կաղէթասընտա կէօրիւլէն մուֆասսալ թէլէկրաֆնամէլէր տիր.

Ցանձիկ 9 սեպտ.

Իբի իմբէրաթօրլարըն միւլգաթը՝ բոլիթիգայա միւթէալիգ օլտուղու տէրքեար տըր. զիրա էկեր պէօյլէ օլմամշը օլսա իտի, բրէնս Պիզմարգ՝ էքսէրիյա սէրայ չէնլիքլէրինէն ուզագ տավրանաշընտան, Ցանձիկէ տէ կէլմէէճէքտի.

Շէհրին սօղագլարը եէյնիլիքլէ մէսմուր օլտուղու հալտէ, էվվէրին եիւզիւ տէ չիչէք վէ պայրաղլարա տօնատըլմշը իտի. Զար՝ Անանիա ալէյհինտէ խասիմ օլտուղունա տաիր տէվերան իտէն չպիտիթը չոտ զիլարէթիկէ թէքզիպ իթմէքտէ օլտուղու իչիւն հէր թարաֆտա պէօյլէք պիր սէվինճ վար տըր. Հավա տիւնքի կիւն ֆէնա օլմադուղ հալդե դու կիւն աչելըպ, իմբէրաթօր կիյօմ՝ սաղճ սատթ 6ը 10 կէչէրէք վէրիլ ան վէ միւթէատիտ մայէթ իրի պէրպատէր պուրայա միւվասէլէթ իթմիշ տիր։ Հէր նէ գատար վագթ էրքէն իտի իսէ տէ. տէմիր եօլ ըսթասիօնընտան հիւքիւմէթ գօնդրա գատար իմբէրաթօրըն կիւզէրկեանը իւզէրինտէ խընճախընճ գալապալըգ պիրիքիպ, իմբէրաթօրը էհթիրամաթլա ազգըշամըշ տը։ Իմբէրաթօր բէք մէմնուն վէ մէօրուր կէօրիւնիւշ՝ Դոյֆարվասէր նամ մահալէ կիտէրէք, Հէրնէյնէ սէֆիրէսինէ ըսքիպէն իմբէրաթօր Ալէքսանտրը իսթիգալ իթմէյէ կիթմէք նէյլէթինտէ տիր։

Նայֆարլըսէր 9 սեպտ.

Շաֆագ սէօքինճէ Ռուս ֆիլօտրը իսթիգալ իթմէք իչիւն պիր թագը գալուղ վարօրլարը աչըլմաղա թիմշ տիր։ Հէրնէյնէ նամ սէֆիրէ չիչէք պէ եարարգալարա տօնատըլմշը օլտուղու հալտէ տէմիր եօլ սթասիօնու գուրպինտէ սթիմ իւզէրինտէ հարէքէթ միւհէյեա պուլունմագտա իտի։ Սաաթ 8է կիրմէզտէն էվվէլ սթասիօնուն էօնինտէ վէ նէհէրին իբի գէրէքսընտա խընճախընճ գալապալըգ երզրմշը օլսա, լիմանդն թապալարը իւզէրինտէ տէ սէլամլամագ իչիւն թօր պաթարեալարը վազ օլունմուշ իտի, քէզալիք 4 զըրհը ֆէրգաթին վէ կէնճ նամ ավիզ վաբօրը ըրխթրմշն եանընտա տուրմուշլար իտի։ Պահրիյէ նազրը ժէնէրալ Սթոշ՝ սապահ էրքէն վիրուտ իթտիյի կիպի, սաաթ 9ա տա Ռուսիանդն Պէրլին սէֆարէթի հէյէթը մէմուրիյնի կէլմիշէր տիր։ Էրէյիճէ պէքլէնիլտիքտէն սօնդրա նիհայէթ էօլէյին բարբարլը հուրբա սէտալարը՝ իմբէրաթօր կիյեօմուն տէմիր եօլ սթասիօնունա միւվասէլէթինի խապէր վէրմիշէր տիր։ Իմբէրաթօրը միւշարիէյի՝ Ռուս ժէնէրալը իւնիֆօրմասընը լապես օլուպ, բէֆագաթընտա տա վէլի ահտ իլէ մարէշալ Մօլթքէ վէ բրէնս Պիզմարգ պուլունմագտա իտի։ Իմբէրաթօր կիյօմ կէլիր կէլմէզ Հէհնէյնէ սէֆիրէսինէ բաքիպ օլտուղու կիպի բէֆագաթընտա պուլունան զէվաթ տախի կիւվերթէ իւզէրինէ չզդմշլար տըր։ Սէֆիրէի մէզքիւրէ հարէքէթէ պաշլայըպ գէյլտա երզրլան էհալի թարաֆընտան ալգըշլանմշը, վէ իմբէրաթօր տախի սէֆիրէնին իւզէրինտէն էհալիի սէլամլամշը տըր։ Մէզքիւր վաբօր զրհը տօնանմանընն եանընա վաբընճա, տօնանմատան 101 բարէթ թօր աթըլմշը, վէ պու թօրլարընն տիւմանը տաղըլտգտա, Ռուսիա իմբէրաթօրընն վաբօրը Հէհնէյնէ սէֆիրէսինէ տօղրու իյերլէտիկի կէօրիւլմիշ տիր։ Իբի իմբէրաթօրլարընն բաքիպ օլտուղլարը վաբօրլար՝ պէօյլէճէ իլերլէյիպ, պարատէ զիրը օլունան զըրհը տօնանմանընն պաշընտա տուրմուշլար. վէ Զարըն բաքիպ օլտուղու Տեբէվա նամ վաբօրա բէֆագաթ իտէն իբի Ռուս հարպ սէֆինէսի տէ մէզքիւր տօնանմանընն եանընա կէլմիշէր տիր։ Սաաթ Զատ իմբէրաթօր Ալէքսանտր Բրուսիա մզդրատտը ալայընն իւնիֆօրմասընը լապես վէ Նիշանընը համիլ օլտուղու հալտէ Հէհնէյնէ սէֆիրէսինէ չզդմշլ տըր։

Ցանձիկ 9 Սեպտ.

Զարըն Հէհնէյնէ սէֆիրէսինէ կէլմիկի էանտտէ՝ զըրհը սէֆիրէլէրտէն թէքզիպ թօրլար ալթընմշլ տըր. իբի իմբէրաթօրլարընն եէքտիկէրինի սուրէթը խալիսանէտ սէլամլատըգլարը կիպի, մայէթերինտէ պուլունան զէվաթտախի պիրիպիրլէրինէ սէլամ վէրմիշլէր տիր։ Իմբէրաթօրլար՝ Հէհնէյնէ սէֆիրէսի իւզէրինտէ իբի սաաթ տուրտուքտան սօնդրա, մէզքիւր սէֆիրէ իսքէլէյէ տօղրու եանաշմշ, վէ եէհալիին «հուրրա» սէտալէրի մէյանընտա իբի իմբէրաթօրլարը գարայա չզդարմշլ տըր։ Պուկար տերհալ թրէնէ բաքիպէն Ցանձիկ չէհրինէ ազիմէթ իթմիշ, վէ օրատա յատաթ ալթընտա թաամ իթմիշլէր տիր։

Հէհնէյնէ սէֆիրէսի իւզէրինտէ սէլամ վէ իմթիֆսարը խաթրլար բէք խայիսէթ իւզրէ վուգու պուլուպ, իմբէրաթօրլար տէֆամէլէ պէրպիրլէնէրէ գուճագլամշլար տըր։ Բուսիա Զարը՝ բրէնս Պիզմարգ իլէ ուղուն ուզատիյէ միւլգաթ իթմիշ տիր։ Բիվայէթ օլունտուղունա կէօրէ, Մ. տը կիրը՝ պու ազչամ ալտէթ իթմէյիպ, բրէնս Պիզմարգ իլէ իճրան միւզաքէրէ իտէճէք տիր։ Իբի իմբէրաթօրլար Ցանձիկ չէհրինէ տուխուլէրինտէ, եէքտիկէրինի բէք զիյատէ տօսթանէ սուրէթտէ սէլամլամշը, վէ բրէնս Պիզմարգտա բէք մէմնուն կէօրիւնմէքտէ պուլունմուշ տըր։

—

Պէրլինտէն Թայնա իրսալ օլունան պիր թէլէկրաֆ՝ օգոստոս 3 վէ 14 թարիխլէրիլէ միւվէրրախ օլան վէ խաֆիէն բէթէրսպուրկտա ինթիշար իթմէքտէ պուլունան վէսէնիէ Բէյէնէ (էհալինին մէրամը) նամ նիհիլիսթ կազէթասընին եէնի պիր նիւմէրօսընին խիւլասասընը վերմէքտէ տիր։

Պու նիւսխէ՝ սիյահ չէնպէրլէ մահտուտ օլարագ պազը Ռուս իմթիլաֆըրընին վէֆաթ ուճէնազէսի թարիֆիյլէ պաշլադտա տըր։ Էվվէլա իմբէրաթօր Ալէքսանտրընն իւզէրինէ իբինճի դումպարայը աթան վէ օ դումպարա իլէ թէլէֆ օլան չախսընն վէֆաթընը թարիֆ իթմէքտէ տիր։ Էվվրագը բէսմկյտէ չախսը մէրդումէ աթֆ օլունան իսմ եէնէ՝ Ռուսիոյ օլուպ, լաքին ասըլ իսմի ինեաս եաքիմվիչ կրէնէվիչքի օլտուղունու մէզքիւր նիհիլիսթ կազէթասը խապէր ալմըշ տըր։ Իչպու թարիֆը վէֆաթատան սօնրա պիր նէվի ուսուլը հիւքիւմէթ թարիֆ օլունուպ, պատէհու նիհիլիսթ գօսիթէսինին նէյզը իթտիկի ասար թաատտա օլունմուշ, վէ մէզքիւր գօսիթէնին ախզ իթտիկի խանէլերին ճէտվէլի տէրճ իտիլմիշ տիր։ Մարտըն 13 ինանէ յուլիսին 27սինէ գատար խանէի մէզքիւրէ 6,000 ռուպլիյէ պալիզ օլմուշ տըր։ Էյհասըլ մէզքիւր կազէթատա՝ թէվզիֆ օլունան նիհիլիսթլէրին ատէտի 400 օլտուղը կէսսթէրիլմիշ տիր։ Նիւսխէնին թա նիհայէթինտէ իմբէրաթօր իւչինճիւ Ալէքսանտր ալէյհինտէ թահզիրամիզ պիր պէնտ տէրճ օլունմուշ տըր։

—

Պէրլինտէ զանն՝ օլունտուղունա կէօրէ, էկեր Ցանձիկտէ իբի իմբէրաթօրլարընն միւլգաթընա բաղվէն, ժէնէրալ ինեաթիէֆին խարիճիյէ նէզարէթի մէմուրիյէթինէ թայինի հավատիսի թահգդուգ իտէր իսէ, Ավթրիա տախի՝ պունա մուգապէլէթէն գօնթ Անտրասիի թէքրար խարիճիյէ նէզարէթինէ թային իտէճէքմիշ։

Պու միւնասէպէթլէ չունու տախի պէեան իտէրիզ քիւգօնթ Անտրասի՝ Ավթրիանընն Միսգօճ չէհրինտէ պէօյիւք ասքէրի մանովրալարընտա հազըր պուլունմագ վէ պախուսուս զանն օլունտուս զունա կէօրէ կէչէնտէ Ռումանիա եա վուգու պուլան սէեահաթը հագգընտա մալիւմաթ վերմէք իւզրէ Ավթրիա իմբէրաթօրը թարաքընտան չէհրը մէզքիւրէ տաւվէթ օլունմուշ տըր։

—

Վիէննանընն Գուլէսթոտա Բուլնիէ կազէթասը՝ Բարիզտէն աթիտէքի մալիւմաթը ալըպ նէյր իթմէքտէ վէ պունուն Բարիզ կազէթալարընտա չիմտիյէ գատար նէյր օլունան մալիւմաթա մուղայիր օլտուղունու տախի իլավէթէն պէեան էյլէմէքտէ տիր։

Մալիւմաթը մէզքիւրէ իյթէ չուշտը։

«Մարոգ (Ֆաս) Մուլթանը՝ Ֆըրանսըզ գապինէթօսընը պիր արզուսընա միւթավաթ խաբէր, ասի սէրկէրտէսիպուն Ամէնանընֆտա արազմի իւզէրինէ ֆիրարիթիկի թագտիրտէ, ճէզայիրտէքի Ֆրանսըզ ասաքիրինին ասիի մէրգումը ֆաս հուտուտընընն իչէրիսինէ գատար թատագիպ իթմէսինէ մուվաֆագաթ իտէճէքմիշ։

—

Պուլկարիսթան գօմիսէրի սապէք բրէնս Տօնտուգօֆ-Գօրսագօֆ՝ պու աէֆա Գաֆգասիա իսարէսի ըրյասէթինէ թային օլընմուշ տըր։

—

Ճէմիյէթը Իսքանդիրէնին թալէպի իւզէրինէ Ռուսիա հիւքիւմէթի՝ Բասֆատա միւթէմէքքին նյա հուտիւլէրին իսթէտիւլէրի մահալէ հիճրէթ իթմէլերինէ մուսաֆագաթ ըլմըշ օլտուղունանան, պինլերճէ եահուտի ֆամիլեալարը՝ Ամերիգայա կիթմէկէ հազըրլանընբօրլար իմիշ։

—

Թունուզտան Բարիզ կազէթալարընա չէքիլէն թէլէկրաֆլարտա օգունտուղունա կէօրէ, ժէնէրալ Լօժրօ՝ իսեանը պիր գաչ հաֆթա զարֆընտա թէսքին իթմէք իչիւն Բարիզտէն 20000 ասքէր իսթէմիշ տիր։

Ֆրանսանընն Թունուզտաքի բօլիթիգա մէմուրը Մ. Բուսթան մուսթիլէյ ժէնէրալընն իչպու թալէպինի իլիթիզամ իթմէքտէ օլտուղունտան, 15000 ասքէրին Ամֆրիգայա սէվգի իչիւն Բարիզտէն էմր վերիլմիշ տիր։

—

Թէլէկրաֆըն խապէր վէրտիկի վէճճէլէ միւթէվէֆֆա իչիւնճիւ Նաբօլէօնընն ամուճազատէսի բրբրենս ժէրոմ Նաբօլէոն տիւն սապահ Մէսաժրի Մարիթիմ գումբանեասընընն բօսթա վաբօրը լլա Մարսիլեատան Ամամպօյա մուվասէլէթ իթմիշ վէ Պէյոլունտա Օթել Բօայալա էնմիշ տիր։

Բրէնսը միւշարիլէ յհին զէվճէսի բրէնսէս Գլօթիլտ տախի պերապէր պուլունուպ, պու բրէնսէս չիմտիքի իթալիա գրալընընն հէմշիրէսի տիր։

—

Իզմիտտէն Թարաֆընընը եաղըլտըղընա կէօրէ, նէֆսը Իզմիտտէ Հաճի Հասան մահալէսինտէ քեսին պիր իսլամ մէքթէպինին հօճասը՝ 8 եաշընտա պիր չակիրտինին տերսինի պիլմէմէսինտէն զաղապա կէլէրէք, չօճուղը իբի գուլաղընտան թուճուպ ալընը մասայա չարբարագ կէօրինիւն պիր եանընը պէրէլէմիշ վէ պու գատարա տա գանսաթ կէթիրէմէյիպ ելինտէքի տեյնէքլէ չօճուղուն պէլինէ գօլունա չարբըշարբարագ չօճուղու պազը կէօնա ճէրիհատաք իլլէմիշ օլտուղունանան,

չօճու զուն բէտէրի պուլուման մուշ հասեպէ քէթէպէսինտէն Ռիզա էֆ-ֆէնտի քէֆիֆիլէթի պա իսթիտա միւ-տահի ուսմուսիէ արզ վէ մուսահ-լէ, հոճա ալէ հինտէ իգամէի տավա իթմէսի իւզէրինէ, հոճա չօճուգլա պէրպակեր ճէլպ վէ իս-թիճվապ օլունտուգտա, քէնտիսի տարպ իթմիշ վէ տարպ իթմէկեա տէ հագգը օլտուզունու հուզուզ-ը մահքէմէտէ իֆատ իյէմիշ օլտուզունտան, մէրգում հոճա պիր լիրա ճէզալ նագտի իլէ մահքէմէ մէսարիֆինի իթաեա հիւքմ օլուն-մուշ տուր։

—

Տիւն ագշամ 12էե՝ չէրէք գալաթագ քէօբրիտէն Արնաուտ քէօյիւնէ հարէքէթ իտէն Շիրքէթ վաբօրունտա աթիտէքի թոհաֆ վուգուաթ վագը օրմուշ տուր։

Արնաուտ քէօյիւ Ռումն պիրի քէօր սէրիսշ վէ զիլզուրնա օլ-րագ այագտա տուրմաղա տա ասլ մէճալի օյմատղը հալտէ նա-սըլսա մէկքիւր վաբօրա կիրիպ, լաքին իահաթ տուրմայարագ էօ-թէքինէ պէրիքինէ սարգընթըրգ իթտիկի իչիւն պագը եօլճուլար մէրգումը տէօյմէյէ վէ ղապթիյէ վերմէյէ գալգըշմըյլար իսէ տէ, պագը Արնավուտ քէօյիւ Ռումլար-ըն աճըտգլարընտան մէրգում-մու գուրթարմըշլար տըր։ Լա-քին պու պէքրի՝ եվվելքի հալինտէ տէվամ իտուպ իչի տահա զիյատ տաղրթմըշ օլտուզունտան, նիհա-եէթ քէնտիսինի գուրթարան Ռումլար թարաֆընտան էյիճէ պիր տայագ եէտիքտէն սոնրա, վա-բօրուն պաշ թարաֆընտա տա իր իլէ պիր մահալէ պաղանմըշ, վէ օրատա գըմըլտանմաղ պիր հալտէ ուեուլա գալմըշ տըր։

—

Մէլանիքտէն էվրօբա կաղէթա-լարընա իշար օլունտուզունա կէօ-բէ, շէհրը մէգիւրտէն թարապ-լուսը—Ղարպա 20 թապուր գա-տար ասքէր սէվգ օլունճագ ի-միշ։

Քէզալիր Վօյոստան տախի թա-րապլուսը-Ղարպա պիր վաբօր ի-լէ ասքէր վէ թոր կէօնտերիլտիկ կիպի, տիկեր տէօրթ վաբօր տա-խի օ ճիհէթէ կիթմէյէ հագը պուլունմագտա իմիշ։

—

Գօրնէբդանա Բուլմէ կաղէթասըն-տա աթիտէքի ֆրգրա կէօրիլ-միշ տիր։

«Տէրխաթը օլունճաղը վէճհ-լէ-խրտիկը ասպրգը Նաբուլ» պուլունան հարէմիկինտէն պիր չօղ գատնլար ֆիրար իտուպ, պու ֆիրարիլէրէ քէնտի սարգ-ճարիյէլէրինտէն պագըլարը բէֆա-գաթ իթմիշլեր տիր։ Մէրգումէ ճարիյէլէրտէն պիրի Սահիպէ նա-մընտա 18—20 եաշընտա զայէթ տիլպեր պիր գըզ օլտուզու կիպի, սէսի տէ բէք կիւզել օլտուզու չօգ կէչմէքպէրին իշիտիլմիշ օլտու-զունտան, մէրգումէ գըզ՝ իթա-լիալը մէշհուր պիր ուսթա թարա-ֆընտան Վիէննանը ժօզէֆ թէա-թէր թէաթրօսունան մուզիգաճը պաչըսընա չէտիտէն թավսիյէ օ-լունմուշ, վէ մէգքիւր թէաթրո-նըն միտիրի իլէ գօնթրաթրաշմըշ տըր։ Մէրգումէ ճարիյէ՝ չիմտիքի հալտէ օբէրա խօրօլարընտա (պարը իճրատիթերէնիւմ իտէեէք տիր։ Ի-թէ պու սուրէթլէ խըտիվի սա-պըզը՝ ազլի սայէսինտէ իհթիյ մալ քի ֆազլա պիր «Եըլտզըմըզ տահա օլաճագ տըր»։ (Մնոմոլ)

—

Թարապլուս վիլայէթինտէ պէօ-յիւք պիր հէյէճան պուլունտըզը Էվրոբա կաղէթալարընա խապէր վերիլմիշ տիր։

Ճերպատան Աֆոն Հվոսա եա-զըլան պիր թէլէկրաֆ հէյէճանը մէգքիւրը թաստիգ իտուպ, պու հէյէճանա սեպեպ՝ իսլամ թաս-սուպը Էվրոբալըլար ալէյհինտէ պիր մուհարեպէի չէտիտէյէ թէշ-վիգ իտէն թահրիքեաթ օլմայըպ, իլլա Արապ էհալիսինին պագը մէ-մուրիին Օսմանիյէ ալէյհինտէ օ-լան խօշնուտսըզլըզը տըր։

Պու հալտէ մէգքիւր թէլէկրա-ֆքն պէյանընա կէօրէ, թունուզ հուտուտը գուրպինտէ Զուարա նամ մահալտէ էհալի՝ թահսիլ մէ-մուրլարընն միւթալէպաթ վէ պէտ մուամէլէթընա հիտտէթլէ-նէրէք, աշիրէթլէրին եանլարընա կիսմտիքլերինտէ եօլտիրէճէքլէ-րինի մէմուրինի մէրգումէյէ պէ-յան վէ անլերի գօմանտանընն խա-նէսինտէ մուհասէրէ իթմիշ օլ-տուգլարընա տաիր զուհուր իտէն հավատտա թէհազգուզ իթմիշ տիր։

Թարապլուսըն շարգ ճիհէթին-տէ էզհանը էհալի տահա զիյատ հէյէճան ու զալէյանտէ պուլու-նուպ, խուրս, Մէարթաա վէ Զէ-լիթէն գազալարընն էհալիսի վէ պունլարա մէրպութ պուլունան իշէրի գապիլէլերի՝ տիւշար օլ-տուգլարը թատատիյաթատան տօ-լայը թելուշ վէ հէյէճան իւզրէ պուլունույօրլար։

Պիլխասսա Զէլիթէնտէ Պէն—Կուէտարա խանէտանը թէքմիլ գազայա իճրատի զուլմ իթմէքտէ օլմաղա, էհալի՝ վալիյէ չիքեա-յէթ իթմէք իչիւն գըյամ իթմիշ իսէ տէ, վալի՝ զուլմքեարլարա եիւզ վերտիկինտէն, միւթեշէքքի-լերին բէիսինի մահպէսէ իլգա իթմիշ տիր։ Պունուն իւզերինէ ալիրէթ՝ տերհալ սիլահա սարը-լըպ, Պէն—Կուէտարալարըն թարտ-ու թէպտիտինի թաէպ իթմիշտիր։ Իչպու հէյէճանը թէքքին իթմէք իչիւն պէրրէն վէ պահրէն ասա-քիրի Օսմանիյէ սէվգ օլունմուշ իսէ տէ, խօշնուտսըզլըգ բէք պէօյիւք օլտուզընտան, գօլայըգ-լա քէսպը սիւքիւնէթ իթմէյէճէք տիր։

Պու կիպի հալէր հիւքիւմէթը Օսմանիյէնին կէօզէրինի աչմալը տըրլար։ Թարապլուս էհալիսինին իսթէտիկի չէյի անլամամագ օ-լմազ։ կերէք տախիլէն վէ կէ-րէք խարիճէն սուլհ ու ասայիշ իսթէյօրլար։ Մէմուրիին թաատ-տիյաթը՝ Արապլարա խրիսթիյան-լարը գօնշուզունտան զիյատ մուճիպի նէֆրէթ օլտուզու տա գօյայ անլաշըլըը պիր մատատ տիր։

Եէնի վագաալար զուհուր իթ-տիքճէ, մէֆհումուզ օլսուն օլ-մասը թունուզ հուտուտընտա վագթ վագթ ֆրանսըզլար ալէյ-հինտէ վուգուա կէլմիշ օլան վէ էլան կէլմէքտէ պուլունան հէյէ-ճանըն՝ սըրֆ եարմա օլտուզունա, վէ պախուսուս տավի Օսմանիյէ զիյատէսիյլէ խրտմէթ իթմէք զան-նընտա պուլունան վէճմուախաս-ըէն հիւքիւմէթը Սէնիէնին թէզ-եիֆինէ նալ օլսն պագը Օսմանը մէմուրիյնինին միւնասէպեթսիզ զայրէթինտէն նէյէթ իթտիկինէ գանաաթ հասը օլմուշ տըր։

(Մնոմոլ)

—

Պու սապահ սաաթ 3 պուլուգ-բատտէլէրինտէ Սթամպօլտա Սուլ-թան Ադհմէտտէ պիր իմարէթին ֆրունընտան հարիգ զուհուր ի-տէրէք, տէօրթ եանտան սէրիան եէթիշիլիպ, եաղընը մէգքիւր ֆը-րուն միւհթէրեգ օլտուզու հալտէ եանկըն պասթըրըմըզ տըր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Աթոռ ԷՐԷԷ

Լօնտրա 16 սեպտ.

Զէրրա ճէմիէթի՝ 1300 մէպուս հազրը պուլունտուգլարը հալտէ, տիւնքի կիւն Տըպլին շէհրինտէ քիչատ օլունմուշ տըր։ Մ. Բար-նէլ զէրրա գանունու ալէյհինէ չէտիտէն մուախէզաթտա պու-լունմուշ վէ մաղնունլարը սէպի-լի թախլիյէ օլունունճայա գատար գանունը մէգքիւրը իճրասընա մուխալէֆէթէ գարար վերիլմիշ տիր։

ԻԹԹԱՐ

Կաղէթամզը թապը էանասը-նա գատար, Էվրոբատան հիչ պիր թէլէկրաֆ վիրուտ իթմէմիշ տիր։

ԻԼԱՆԱԹԸ ՄԻԼԻԷ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կրթական Տեսչութեան Ազգ. կեդր. Վարչութեան

Կրթական Տեսչութիւնս նկատելով որ կրթական օրինաց Ծրագիրն Ազգ. ժողովոյ վաւերացումն ընդունելու և գործադրութեան դրուելու համար տակաւին ժամանակի կը կարօտի, մինչդեռ Ազգ. վարժարանք անմիջա-կան դարմանի և բարեկարգութեան պէտք ունին, որոշած է որ Ազգ. վարժարանաց ընդհանուր Տնօրէն ի-փէկճեան էֆէնտի այսօրուընէ սկսեալ իւր պաշտօնավարութեան օրերը Ազգ. վարժարաններն այցելէ նախապէս ի-մաց տալով պատուարժան Հոգաբարձ-ութիւնաց և ուսիպղոական բարեկար-գութեանց մասին պէտք եղած տեսչ-ութիւններն ընէ։

2 Սեպտ. 1881

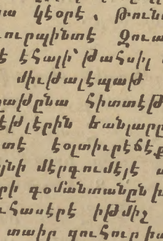

Թուականն Հայոց ՌՃԼԹ (8 Սեպտ.) գիւղիս Տնտեսի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյն նորոգութեան օրը ըստ ազգային հրաւիրած եմք Պէշիկթաշլեան ազգիչ Գեր. Խորէն Եպիսկոպոսն հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանելու։

Ուստի իգիտութիւն բարեպաշտ ազգայնոց ներկայս հրատարակել. Նիդ խնդրելով

Մնամք յարգանօք

Իդիմաց թաղ. խորհր.

Ատենադպիր Ատենապետ

Գր. Մ. Տոպեան Կարապետ Քիւրտէճեանեան

4 Սեպտ. 1881

Մագրիգիւղ

. . . Տէր

Ցառաջիկայ կիրակէ, 6 Սեպտեմ-բեր թաղիս Ս. Յովհ. Եկեղեցւոյ օծման հինգերորդ տարեդարձի օրն լինելով յատկապէս Սերոբէան Գերապատիւ Կարապետ Եպիսկոպոսն հրաւիրուած է Ս. Պատարագ մատուցանելու։

Ուստի կը խնդրենք, որ բարեհաճիք զայս ձեր թերթերէն միոյն մէջ հրատարակել, առ՝ ի գիտութիւն բարեպաշտից։

Հաճեցէք կանխաւ ընդունել, Մեծապատիւ Խմբագիր Տէր, մեր իսրին շնորհակալեաց հաւատիքն որով

Մնամք յարգանօք

Իդիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Վ. Ատենադպիր Վ. Ատենապետի

Հ. Ց. Էսկիճեան Ճիվան. Ց. Թէքէճ

4 Սեպտ. 1881

Կէտիկ Բաշա

Ա Զ Դ

Փիլիպուպօլսոյ Ազգային Երկ-սեռ վարժարանաց համար, դա-սատու մը և վարժուհի մը կը պեան-տուուի գոհացուցիչ ամսականաւ. վարձաքրդ պէտք է դիմեն Դա-լաթիա Պէյլիքճեան Ստեփան ֆ-ֆէնտիի երկաթի մթերանոցը։

3—1

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ՕԳՏԱՒԱՆՔ

Պու նամ իլէ Ֆրանսըզճատան Էրմէնիճէյէ միւթերճեմ շայանը միւթալէա պիր գօմէտիա օլուպ, 40 բարա ֆիլաթիա հէր քիթաղ-ը տիւքքեանընտա ֆիւրուխթ օ-ւունմագտա սըրը։

ԻԼԱՆԱԹ

ԲԷՖ ՀՕԳ ԲԻՄԷՍՆԷՑԻ

ՄԻՒԲԷՏՏԷՐ ԻՏԷՆ

ՎԷԼՎԷԼԷԼԻ ԽԱՍԹԱԼԸԳ

Պու խասթալըգ հիւզի պիր պիտ պօղուգլուղու իլէ պաշլար, լաքին էֆ-կէր իսպիտատա միւհիմէնիլմէզ իսէ, նիհայէթ գիճուուրն հէր թա-րաֆընա վէ ասալ-ըճա տաղ [illegible] բա ճէյէրէ [illegible] վէ էեթ պիթիւ [illegible] պէդէլէրինէ սիրուեէթ իսէր, վէ պու սուրէթլէ պու խասթալըգա մուա-թէա օլանլար վիտա տէրը [illegible] եօմիսիլ [illegible] ռինտէ մուգտարբպ օլուպ, էօլիմ անլերի պու իզտիրապտէն գուրթարը։ Էքսէրիա պու խասթալըգ էյի ֆարգ օլունմայըպ եանըլըլար, լաքին չու միւվալար իյրատ օլունտուգտա, մէգքիւր խասթալըգա միւպթէլա օ-լուպ օլունմատըը անկաբլըր։ Թա-սամ իթտիքտէն սոնրա նէֆէս պէլպ վերմէքտէ միւ իւրթ, զահմէթ վէ սըզընթը չէ ըմիտնիզ։ Տէրինտէն պիր աղրը պու աղրը իլէ պէրապէր տամի եօրկունլուգ տույմ՝ ըմըզըն նըզ։ կէօզլէր սարարը՞ մը։ Սապահլարը տիւզերտէ վէ տիշ էթլէրինտէ գաթը, վէ ,եաբըկան պիր նէմլիք վէ աղրզ տատսըզլըը վա՞ր մը։ Տիլ բաալը՞ մը տը։ Գապուրկալարտա վէ սըրթտա աղրը տույա՞ըմրընը։ Գարա ճիկեր պէօյիւմուշ կիպի սաղ թարաֆընըզտա պիր թազեիգ վար մը։ Գապըզլըգ վա՞ր մը։ Ուֆուգի պիր վազիյէթտէ եանի պէղու պօյունա եաթմըշ օլուպ տա պիրտէն պիրէ գալգըզընըզտա։ պիր նէվի պաշ տէօնմէք վէ կէօզլէր գամաշմագ կիպի չէյլեր օլո՞ւր մը։ Խարաբ ա՞ղ մը տը՞ր վէ բէ՞ք բէնքլի տիր։ խարաբ թօրանը՞ր մը։ Թասամ տան սօնրա՝ եէտկինիզ տէրհալ էքլի՞ր մի վէ կէյիրմէքլեր կէլի՞ր մի։ Սըգ սըգ եիւրէք շարբընթըը վուգու պու-ղը՞ր մու։ Պիթիւն պու էմարէլէր պիրտէն կէլէմէղլեր։ լաքին պու տէհ-չէթի խասթալըզն թէրագգիսինէ կէօրէ, մէգքիւր էմարէլէր խասթայա բէյտէրբէյ եզկէթի վերիրլեր։ Էկեր պու խասթալըգ պիր միւտտէթ իմթի-տատ իտէր իսէ գուրու վէ կընբգաս-տրմը պիր էօքսիրիւք հասըլ օլուր, վէ պիր աղ սօնրա պու էօքսիրիւքլէ պաղլամ տա կէլիր։ Խասթալըգ բէք իկէրի վարմըշ օլտուղու թագտիրատ, տէրի էսէր վէ քիրլի կիպի պիր բէնկ ալըը, էլլէր վէ սեագլար սօղուր վէ նէմլենիր։ Գարա ճիկեր իլէ տալագ բէյտէրբէյ խասթալանընա, սրզը աղ-իրըլարը մէյտանա չըգար վէ պէրմիւ-թատ իեբու օլունան թէտավի պու սօն աղրըլարա հիչ պիր թէէսիր իթմէզ։ Պու խասթալըգ ատի պիր մուալիճ-իկէ տէֆ օլունուր իսէ, իլլա էմարէէ-լեր կէօրիւլինէէ տէրհալ պիր տիգ-գաթը թամամէ իլէ թէտավի իթմէք բէք էհէմմ տիր, վէ էկեր խասթալըգ էյիճէ քէօքլէնմիշ իսէ, իլլահ աշը-լընճայա վէ հազմ պէթիլէրի տիւգէ-լինճէյէ գատար տալ իլլահա տէվամ իթմէլի տիր։ Պու խասթալըգա գա-բա ճիկեր խասթալըզը նազարըլլա պա-գըլըպ, պու տէհչէթլի իկլէթ ալէյ-հինտէ էն էմին վէ էն միւէսսիր իլլահ «Սեչէլէն Լեթֆ»-ա շէրթաբ տը։ Պու պիր թէրթիպի նէպպաթի օլուպ, Ամէրիկատա եաբըլըը վէ Լօնտրատա Ֆարթինկթըն Բօատ Լ. Գ. Նօ. 21ում Ա. Ճ. Ուլիթ թարաֆընտան սաթըլըը։ Պու շիրոպ՝ սէպպը հագիգիսինի վէ պիթթապ խասթալըզը տա քէօքիւնտէն տէֆ իտէր։

Սահիպի Ա. Ճ. ՈՒԻԹ

21 Ֆարթինկթըն Բօատ Լօնտրա Լ. Գ.

Սթամպօլտա Եէնի Ճամի օսգաղընտա Մ. Տէլլա Սուանընն էֆգանա-նէսինտէ վէ Պէյօղլունուն ճատտէսինտէ Մ. Գանցիգ պիրատերլէրինին ինկիլիզ էֆգանանէսինտէ վէ Գալաթատա Եիւքսէք Գալտրըրընտա Մ. Վէ-լիցին էֆգանանէսինտէ վէ պիճիմէ սպէչար տիւքքեանլարընտա պուլու-նուր։

Թ—ն վէ ըէրաքէնտ միւպա-եէաթ իչիւն Գալաթատա Զապրթա ուրպինտէ Եիւքսէք Գալտրըրընտա Նօ. 95/Ում Ումում Ինկիլիզ Մաղազա-սընտա մէմուրը մանասուը ԷՏՄՕՆՏ ԳԱՐՈՒՆԱՆ միւլաճաաթ իթմէլի տիր։

ՍԱԹԼԸԳ ԱՐՍԱ

Պէյօղլունտա Ինկիլիզ Սէրայը արգասընտա Գամէր խասթուն մա-հալէսինտէ Գըլըճ սօգաղընտա 160 զըրա արսա սաթլըգ օլտու-զունտան, թալիպ օլանլարըն մաթ-պասմըզա միւրաճաաթ իլլէմէլերի իլան օլունուր։

ԻՏԱԼԷԻ ՄԱԹՍՈՒՍԷ ՎԱԲՕՐԼԱՐԸՆԸՆ

ՎԱԳԹԸ ՀԱՐԷՐԹԼԷՐԻ

Իլդա 1881 «Էնէ» Սեպտեմբերի 3էն։

Լէնճընպէկ կէնէրալ Էրիպոլ.

—

ԱՏԱԼԱՐ ԹԱՐԻԳԻ

ԵԷՎՄԻՑԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Ադրիան սապահլարը էէսբիյէ

Մ. Տ.

12 15 Պ. Ատա, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գենալը։

12 30 Բէնտիքտէն Գարթալ, Պ. Ա. Հէյպ։

(Պէօյիւք Ատատան սաաթ 1 30)

2 45 Պ. Ատա, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը։

7 15 Բէնտիքտէն Գարթալ, Պ. Ա. ատա, Հէյպէլի, Պուրկ. Գընալը,

(Պէօյիւք Ատատան սաաթ 8 15)

Ճումալարը Գատրքէօյինէ։

Բէօբրիսարն Ադալար ճանիպնէ

Մ. Տ.

2 30 Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պ. Ատա, Գարթալ, Բէնտիք։ Եալնըզ հումալարը Գատրքէօ-յինէ,

9 Գընալը, Պուր, Հէյպ, Պ. Ա։

9 45 Հէյպ, Պ. Ա, Գարթալ, Բէնտիք.

10 45 Գընալը, Պուր, Հէյպէլի, Պ. Ա։

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻՆ

Ադալարտան Բէօբրիսարն

Մ. Տ.

11 45 Պէօյիւք Ատա, Հէյպէլի,

12 Բէնտիքտէն Գարթալ, Պ. Ա, Հէյպ, Պուրկ, Գընալը։

7 30 Պ. Ա, Հէյպէլի, Պուր, Գընալը.

8 Բէնտիք, Գարթալ, Պ. Ա. Հէյ-պէլի Պուրկ, Գընալը, Գատրքէօյ։

(Պէօյիւք Ատատան սաաթ 9.)

Բէօբրիսարն Ադալար

Մ. Տ.

2 Գատրքէօյ Գընալը, Պուր, Հէյ-պէլի, Պ. Ա. Գարթալ, Բէնտիք.

3 Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պ. Ա,

9 45 Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պ. Ա. Գարթալ, Բէնտիք։

11 15 Հէյպէլի, Պ. Ատա։

—

ԳԱՏՐԲԷՕՑ ԹԱՐԻԳԻ

—

ԵԷՎՄԻՑԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ		ԲԱԶԱՐ ՍԷՖԷՐԼԷՐԻ	
Բէօբ-բէրտան	Գատը-էէյրտան	Բէօբ-բէրտան	Գատը-էէյրտան
Մ. Տ.	Մ. Տ.	Մ. Տ.	Մ. Տ.
12 30	12 30	1	1
1 15	1 15	2 10	2
2	2	3	3
2 45	2 45	4	4
3 30	3 30	5	5
4 15	4 15	6	6
5 15	5 15	8	8
8 30	8 30	9	9
9 15	9 15	10	10 10
10	10	11	11
10 45	10 55	12	12
11 30	11 30		
12	11 45		

—

ՀԱՑՏԱՐ ԲԱՇԽ ԹԱՐԻԳԻ

Իզմիր ըզմիրգիրէ էֆենտիլըքնա դիւնիասագի

ԵԷՎՄԻՑԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Հայտար Բաղարան

Մ. Տ. Գընալ Նօ.

1 50 Գարթար իչին (Բէնտ) 1

3 30 Գարթար իչին (Իզմիտ) 3

8 45 Բազարլարը միւթէսատիֆ

11 Գարթար իչին (Իզմիտ) 5

Բէօբրիսարն

Մ. Տ. Գընալ Նօ.

12 15 Գարթար իչին (Իզմ.) 2

2 35 Բազարլարը միւթէսատիֆ

7 50 Գարթար իչին (Իզմ.) 4

10 30 » » (Բէնտ.) 6

ՄԱԳՐԻԲԷՕՑ ԹԱՐԻԳԻ

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻՆՏԷՆ ՄԱԱՏ

Մաբրիքէօյնտան Բէօբրիյէ

Մ. Տ.

1 Մաբրի, Սամաթիա, Գուս.

Մ. Տ. Բէօբրիսարն

10 45 Գուս, Սամաթիա, Մաբրիքէօյ։

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ

Մաբրիքէօյնտան Բէօբրիյէ

Մ. Տ.

12 45 Մաբրիքէօյ, Սամաթիա, Գուս-գարու։

9 30 Մագրիքէօյ, Սամաթիա, Գուս-գարու։

Բէօբրիսարն

2 30 Գուսգարու, Սամաթիա, Մագ-ըրիքէօյ։

11 Գուսկարու, Սամաթիա, Մաբ-ըրիքէօյ։

ԻԹԹԱՐԱԹ

Բէօբրու վէ իսկէյէ մէմուրլէրի այնէն պիլէթ ալուպ պիլէթ եէ-ըինէ բարա ախզ իյլէմիշլէրի քիւլ-լէրէ մէմուր տըր։ միւթէճասըը-լէրի պէր մուհիպի թաղիմաթ չէ-տիտէն մէսուլ տըր, պինանէն ալէյհ վաբօրա բաքիպ օյան զէվաթ հէն-կէամը բանէպիլէթլէրինի ախզ իթ-մէլերի միւսթէրճա տըր։ Իչպու իխ-թարէմուվաֆագաթ իթմէյիպ տէ խա-կէյէէ չըգըլաճագ էնանատ պիլէթ ալընճագ օլուր իսէ, պիլա խթիս-նա պիրինճի մէվգը եօլճուսու ատտ օլունուպ, եաղընը թարաֆընտան պիրինճի մէվգէյէ մախսուս օյան պիլէթէ վերիլճէկի իլան օլունուր։

Ախշամլարը քէօբրիւտէն սաաթ 10 վէ 45ում Ատալարա վէ սաաթ 11.30 վէ 12ում Գատրքէօյինէ հարաքէթ իտէճէք օյան վաբօրալա ճիւրմիս պէօյիւք վէ եօլճուլարը իլամ իտէր տէրճէճէտ օյան եիւք վէ էշեա գա պուլ օլունամագ։

ՍՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻՑԱԶ ԱՆՏՈՆ ՍԱԳԱՑԵԱՆ

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՖՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա, 16 Սեպտ.

Ինկիլ. էհանը Ինկ. Լիր.	99-1/16
Օսմ. էհանը ալչլը	17-1/16
» » գարանը	17-1/16
Իթթիֆաղ 65	19-3/4
» 69	18-7/8
» 71	77-1/2
» 72	31-
» 73	19-
Օսմանը պանգաը	19-1/8
Մըսըր տույուն. մութա հրաէ	76-5/8
» իմթիյազը	91-1/2
Բաւարա իսթիֆրազը	97-1/16
Գամպիո Բարիզ 9 այ վաաէ	–

—

Փարիզ, 16 Սեպտ.

Ֆրանս. էհ. 3 % Ֆր.	85-15
» » 5 գրօնուզ	115-35
Օսմ էհանը ալչլը	17 35
» » գարանը	17-60
Իթթիֆաղ 65 Ֆր.	99-
» 69	96-
» 73	98-
Մըսըր ֆօնտ. մութա հրաէ	389 37
Գրէսի Լիոնէ	955-
Օսմանը պանգաը	750-
Բուսէլի չըմէնտըֆէրի	59 25
Իթալիա էհանը	89 80
Գամպիո Լօնտրա 3 այ վաաէ	25-34

—

Վիէննա, 16 Սեպտ.

Աֆիո Ֆիօրին	–
Բուսէլի չըմէնտըֆէրի	26-90

ՂԱԼԱԹԱ ՖՕՐՍՈՒՆԸ

Է. . . ուս. մուն ազգ. գաբ.	18 21
Գաբ բապահ ալչլը	18-25
Իթթիֆ. 63 (Մութաֆ) 6 % Ֆ.	95-
» 65 » 6 % Ֆ.	94-
» 69 (Իզմիր) 6	92 50
» 72 (Գօն ամբ Թրէզոր)	30-
» 73 6 % Ֆ.	92-
Բուսէլի չըմէնտըֆէր 3	36-25
Ագճէ ֆայէզի »	09-
Ըրզրում Ղրշ	00-
Հավալէսիզ »	50-

—

ՊԱՆԴԱ ԱԿԻՏՈՆԼԱՐԸ

Գրէսի ժէնէրալ	7-15
Օսմանլը պանգաը	12-20
Մոսիէթէ ժէնէրալ	5-26
Թրամվայ	3-30

—

ԱԳՃԷԼԷՐԻՆ ՏԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրաը 100 ղրշան	Ղշ. Փր
Գէյազ մէճիտիէ ֆարգը	107-15
Մէթալիք »	204 10
Պէշլիք »	208-
Ակիլըզ »	126-10
Պազըր »	690-
Գայմէ »	1050-
Ինկիլիզ լիրաը	109-14
Ֆրանսըզ ալթանու	87-
Փոլ	89-27
Գրիմից ալթանու	51-05
Գարպան գայմէսի	8-60

ԵԷՆԻՃԷ ԹԻԹԻԹԻՆ ՖԱՊՐԻԳԱՌԸ

ԳՕՆԹ ՎԷ ՇԱՀԻՆԻՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

109 ԳԱԼԱԹԱ ՍԱՆՏՐԳՃԸԼԱՐ ԻՋԻ 109

Պէզ աթիտէ ասհապը իմպալաթ՝ թիճարէթճէ քեաֆիֆէի մէսուլիյէթի իւզէրիմիզէ ալարագ, պունտան ազտէմ Գօնթի պիրատերլէրինէ միւշթէ-րէքէն Գալաթատա Սանտրգճըլար իչինտէ 130 նիւմէրօտա քիւչատ էթ-տիյիմիզ տուխան ֆապրիգասը չիմտիյէ գատար ֆէվգէլատէ իշլէմէքտէ վէ հէր վէճհիլէ միւշթերիլերիմիզին մէմնունիյէթինի ճէլպ իլէ չըգարըլան թիւ-թիւնլեր բայիհանը օլմասը վէ Լէվլէրինէ կէօրէ ֆիյաթընը էհվինիյէ-թի ճիմէլէ թարաֆընտան թահսին օլունմագտա վէ հաթթա պիր ա-գըրտան պէրու տէբօղիթ օլարըմզդա թիւթիւն եէթիշտիրիլէմէկքտէ իտի։ Պու քէրրէ միւշթերիլերիմիզի կէրիկ չէվիրմէկքտէ վէ տահա իլէրի կիթ-մէկքտէ իւզրէ պիլ մէճմուրլէյէ ֆապրիգա վէ տէբօղիթ օմրը մանալը մէգ-քիւրտ զայէֆ վասի վէ մամուլաթըմզընը իսթիսալընա էգկէր ճիհէթ էլվէրիշլի պուլունան 109 Նիւմէրօլու ֆապրիգայա նազլ իյլէտիք։

Պունտան պէօյլէ Սթանպօլ վէ թաշրա վէ Եվրօբատան՝ թիւթիւն իրսալը հագգընտա վիրուտ իտէն էվամիրի սաաթր սաաթընա իճ-րա էտէպիլէճէյիմիզ կիպի, թիւթիւնլերին բայիհասը վէ ճիւմլէնին տը-մաղընա այրտրբրլան լէզզէթի տէյիշմիրմէմքտէ իւզրէ պու քէրրէ տախի թիւթիւն չըգան մահալլերէ վէ պախուսուս եէնիճէյէ մալիւմա-թը թամամ ասկարլանտան մէմուրլար իլամ գըլընմըզ տըր։ Միւշթերիլէ-րիմիզին մէմնունիյէթինի ճէլպ իթմէքտէ վէ խսթէտիրլերի գօգուլու վէ տրմաղընա էլվէրիշլի տուխան վերմէքտէ արզուսընտա պուլունընդրմըզ-տան, թալիպլերինին լութֆէն ֆապրիգամըզա թէնէզզիլ պույրուլմա-լերինի ըէճա, վէ պունտան պէօյլէ զայրը մագթու նէվինին 150 լիք. 200 լիք. 300 լիք վէ տահա ֆէվգէլատէ ճինսլերինտէն կէրէք թիւթիւն վէ կէրէք ոիկարա տէբօղիթ օմրզտա մէվճուտ պուլամագլարընը թավ-սիյէ իտէրիմ։

Սաֆրընտ մահալլէր. — Գալաթատա Սանտրգճըլարտա Ն. 109։ —Զը-ընտան գարու Զէօմլէքճիլերտէ Ն. 29. — Էսկի էօնիւնտէ Ն. 36, վէ ճիւմլէ տուխան սաթըճըլարտա։

Զէյ. — Սայլի Շահանէտէ Եվրօբայա իրսալ իտէճէյիմիզ տուխան-լերին պանտրօլ ըէսմինտէն մուսֆիյէթինէ տայիր իմթիյազ տախի թահ-սիլի տիմիզ օլտուզունտան, Եվրօբատա պուլունան թալիպլերիմիզին պու ճիհէթլէ եիւզտէ եերմի ֆայէտմէնա օլաճագլարընը իլավէ վէ իլան էյլերիմ։

ՏԻՄԻՐԳԱԲՈՒԼԵԱՆ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ